

BESTUURS VERSLAG 2021

HET LAAGLAND
theater waar je van groeit

INHOUDSOPGAVE

1	Doelstelling, Bestuur & De Codes	4
2	Toelichting exploitatieresultaat en financiële positie	7
3	Kwalitatieve beschrijving van onze activiteiten	12
4	Publieksbereik	23
5	Talentontwikkeling & nieuwe makers	30
6	Verslag Raad van Toezicht	37

*(Bijna) alles
ging in 2021
weer helemaal anders
dan gepland*

*Het was uitdagend
maar prachtig*

Sittard-Geleen, 31 maart 2022

Inez Derksen
artistiek directeur

Simone Mager
algemeen directeur

1

**DOELSTELLING,
BESTUUR
&
DE CODES**

Het bestuur van Het Laagland bestaat uit een tweehoofdige directie, sinds 2016 gevoerd door algemeen directeur Simone Mager en artistiek directeur Inez Derksen. Het Laagland kent sinds haar oprichting in 2001 een raad van toezichtmodel. In het directiestatuut zijn de taken en verantwoordelijkheden tussen beide directieleden onderling alsmede de verhouding tot de Raad van Toezicht vastgelegd.

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM	(NEVEN) FUNCTIES
Derksen	I.M.	v	1967	bestuurder/ directielid	13-07-2000	onbepaald	artistiek directeur
Mager	S.C.A.	v	1968	bestuurder/ directielid	01-09-2015	onbepaald	algemeen directeur lid bestuur Podium BLOOS lid raad van toezicht VIA ZUID tot 16-12-2021

In het kader van de WNT-verantwoording kunnen wij melden dat de beloning van het bestuur ruim binnen de gestelde norm van maximaal €209.000 per jaar valt:

Mevrouw S.C.A. Mager, algemeen directeur, was geheel 2021 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantietoeslag bedroeg in 2021 €76.656 (2019: €74.508)

Mevrouw I.M. Derksen, artistiek directeur, was geheel 2021 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantietoeslag bedroeg in 2021 €74.608 (2018: €70.671)

Er zijn geen belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en geen beloningen betaalbaar op termijn, anders dan opgebouwd pensioen.

De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

TOEPASSING VAN DE CODES

De drie codes Cultural Governance, Fair Practice en Diversiteit & Inclusie vormen de kernwaarden van de bedrijfsvoering van Het Laagland. De **Code Diversiteit & Inclusie** is zowel van toepassing op ons team, Raad van Toezicht, onze makers en acteurs, als op onze thema's en het beoogde publiek. Om met die laatste doelgroep te beginnen: middels het ZuidZone-traject bereiken we een veel breder publiek dan voorheen. Onze makers bouwen aan intensieve relaties met bewoners uit Geleen-Zuid die gemiddeld genomen een heel andere sociaaleconomische positie kennen dan we in theaterzalen gewoon zijn. Thematisch gezien was gender in 2021 een belangrijk onderwerp van meerdere van onze voorstellingen. Dit onderwerp hebben we zowel gedeeld met ons reguliere (onderwijs)publiek als met een specifieke doelgroep van jongeren en ouders met gendervragen en hun omgeving. Het voornemen om op het

podium per productie veel meer ruimte te maken voor acteurs met een biculturele achtergrond doen we goed gestand en blijft een bindende voorwaarde voor (gast) regisseurs. De Raad van Toezicht is in mei 2021 van start gegaan in een vernieuwde en meer diverse samenstelling, zowel wat betreft de culturele achtergrond van de leden als in de gewenste verbreding richting het sociale domein. De grootste uitdaging ligt in het meer inclusief maken van Het Laagland-thuisteam. Onze sollicitatieprocedure is aangepast en sterk gericht op inclusief werven maar nog zonder direct resultaat. Dit zal de komende jaren, gezien de meer uniforme samenstelling van de beroepsbevolking in Limburg, zeker een uitdaging blijven.

Voor de **Code Fair Practice en goed werkgeverschap** geldt dat ook in 2021 alle afspraken met tijdelijke medewerkers en ZZP'ers zijn nagekomen, ook in geval van annulering van voorstellingen door tijdelijke lockdowns of ziekte van cast of techniek in periodes dat er juist wel gespeeld mocht worden. De tv-serie *Vreemde Eend* is een goed voorbeeld van een extra opdracht aan acteurs/danser. Er is ook sprake geweest van vervangende opdrachten. In plaats van een tournee met onze klassenvoorstelling, maakten de betrokken acteurs een wijk-podcast binnen ons *ZuidZone*-traject. Er zijn ook makers en spelers bij wie het niet opportuun was om met nieuwe plannen te komen. Dat gold bijvoorbeeld voor de cast en regisseur van *Wil je een snoepje?* De repetities van deze voorstelling zijn niet opgestart omdat onduidelijk was of het wel tot première en spelen zou kunnen komen en voor de betrokkenen was dit het zoveelste project op een rij dat aan een zijden draadje hing. Daarom was het voor ieders mentale

welzijn beter om niets te forceren en even los te laten, juist vanuit de zekerheid dat Het Laagland haar financiële verplichting na zou komen.

Voor een reflectie op de wijze waarop in 2021 is omgegaan met **Cultural Governance** wordt verwezen naar het verslag Raad van Toezicht, hoofdstuk 6.

HET LAAGLAND-TEAM

Onze vaste formatie is in 2021 met 7,44 fte vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2020 (7,50 fte). Thuiswerken was opnieuw zowel een zegen als een last, dat laatste vooral voor de teamgenoten met thuiswonende kinderen. Het uithoudingsvermogen en de veerkracht van het team is in 2021 opnieuw behoorlijk op de proef gesteld, anders dan in 2020 waren er afgelopen jaar juist bij het team inclusief directie, klachten van overspannenheid en burn-out. Een soort metaalmoeheid die na een lange opbouwperiode alsnog zijn tol eiste. Uiteraard waren er binnen het team ook covid-ziekmeldingen met soms ook langdurige gevolgen wat betreft concentratie of uithoudingsvermogen. Het ziekteverzuim is in 2021 dan ook gestegen naar 8,65% ten opzichte van 6,15% in 2020. Een medewerker in vaste dienst is vanaf januari 2020 en heel 2021 ziek geweest zonder dat dit covid-gerelateerd was. Deze functie is per september 2021 vervangen. Verdere tijdelijke vervanging van teamleden was mede door de krapte op de arbeidsmarkt geen optie waardoor het ontvangen ziektegeld eenzijdig als inkomsten in de jaarrekening is opgenomen.

2

**TOELICHTING
EXPLOITATIE-
RESULTAAT
&
FINANCIËLE
POSITIE**

Het Laagland wordt als jeugdpodiumkunstinstantie in de periode 2021-2024 opnieuw structureel gefinancierd door het Ministerie van OCW binnen de basisinfrastructuur (BIS) en door Provincie Limburg als Cultuurplaninstelling 2021-2024 (CPI). Voor de gemeente Sittard-Geleen, onze thuisbasis, geldt dat er sinds 2021 weer een exploitatiesubsidie wordt verleend.

TOELICHTING OP HET EXPLOITATIERESULTAAT

Het Laagland sluit het eerste jaar van het Kunstenplan 2021-2024 af met een positief exploitatieresultaat van €28.618. In de addendum-begroting van mei 2021 is uitgegaan van een negatief resultaat van €159.096, grotendeels afgedekt middels een onttrekking uit de bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking van €130.000. In deze addendum-begroting was de impact van de coronamaatregelen in het 1e kwartaal reeds meegenomen, zoals het vanwege de lockdown in januari helaas moeten annuleren van de première en tournee van onze nieuwe familievoorstelling *Pippi Powerrrrr*. Het tweede deel van het jaar zijn we onder gunstiger omstandigheden kunnen starten dan verwacht: in augustus is de locatievoorstelling *Cinema Royal* gespeeld op festival *Cultura Nova*, weliswaar voor een kleiner publiek dan gepland. De nieuwe kleutervoorstelling *2021: Een Ruimtereis* heeft in het najaar een betere zaalbezetting gerealiseerd dan verwacht en daarmee ook hogere inkomsten gegenereerd dan begroot.

Het resultaat van €28.618 was niet behaald zonder de extra ondersteuning van €113.900, dan had de volledige covid-bestemmingsreserve van €80.000 en ook een klein deel van de algemene reserve aangesproken moeten worden om het dan geldende negatieve resultaat van €85.282 op te vangen.

De gerealiseerde publieksinkomsten zijn in 2021 hoger dan in mei 2021 voorzien, met €71.069 is de recette echter een stuk lager dan het gebruikelijk niveau. Het niet kunnen uitbrengen van de tourneevoorstellingen *Pippi Powerrrrr* (verwachte recette €134.000) en *Wil je een snoepje?* is hier met name debet aan. Doordat in de oorspronkelijke begroting 2021 (1-10-2020) reeds rekening was gehouden met het dempende effect van covid, is het lastiger dan over 2020 het geval was om aan te geven hoeveel recette er is misgelopen. In de oorspronkelijke begroting is uitgegaan van €167.925 aan publieksinkomsten (realisatie 2019: €181.500).

BESTEDING RAOCCC-GELDEN

Conform de voorwaarden van de RAOCCC en in het kader van fair practice, zijn alle tijdelijke dienstverbanden en overeenkomsten met ZZP-ers ook in 2021 nagekomen. Dit geldt ook voor de zorgplicht voor de keten, door onder meer doorbetaling van impresariaat STIP voor het oorspronkelijke aantal verkoopbeurten van *Pippi Powerrrrr* en *Wil je een snoepje?*

De inzet van tijdelijk personeel inclusief ZZP'ers bedroeg in 2021 €400.207 (€249.098 in 2020) waar €448.218 was begroot. Dit kan de indruk wekken dat Het Laagland niet alle afspraken heeft gehonoreerd. De verminderde uitgave van circa 48.000 hangt echter samen met het niet doorgaan

van de voorgenomen activiteit TalentLab waar mede door covid in een eerder stadium nog geen makers voor waren benaderd. Hier was €15.000 makersgeld voor opgenomen. Daarnaast geldt voor ZuidZone dat een aantal makers actief is geweest binnen dit traject als vervangende opdracht voor een geannuleerde voorstelling. Door de ervaring uit 2020 dat stagiaires op afstand begeleiden niet goed werkt, hebben we minder gebruikgemaakt van deze opleidingsplekken en is er €5.000 minder aan stagevergoedingen uitbetaald. Ondanks de verminderde uitgave, blijft dus staan dat Het Laagland haar verplichtingen aan ZZP'ers en aan medewerkers met een tijdelijk dienstverband conform fair practice en de voorwaarden van OCW bij het toekennen van de RAOCCC-gelden ook in 2021 is nagekomen en dat het beoogde trickle-down-effect derhalve van kracht is geweest.

Met *Vreemde Eend* de tv-serie heeft Het Laagland in samenwerking met coproducent SALLY Dansgezelschap Maastricht een nieuwe opdracht verstrekt aan de betrokken acteurs en danser. Deze extra opdracht is grotendeels gefinancierd vanuit de extra NPO-gelden richting de omroep, maar vroegen desondanks ook om een eigen investering van zowel Het Laagland als SALLY. De insteek van deze NPO-gelden om theatergezelschappen een nieuw platform te bieden is goed geslaagd, maar in financiële zin was de tv-serie vooral goed voor de betrokken tv-specialisten. Ook *Expeditie Orkest*, onze nieuwe educatieve samenwerking met philharmonie zuidnederland, vormde een extra opdracht aan onder meer midcareer maker Lennart Monaster en filmregisseur Louk Voncken. Het Laagland heeft geen gebruik gemaakt van andere steunmaatregelen anders dan de RAOCCC.

BESTEMMINGSRESERVE LOCATIEPROJECTEN & MAATSCHAPPELIJKE WERKING

De bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking van €130.000 is voor €75.000 benut voor de uitgestelde uitvoering van de locatievoorstelling *Cinema Royal*. In 2020 heeft een deel van de voorbereiding kunnen plaatsvinden waardoor de uitgave in 2021 geringer was dan oorspronkelijk gepland. Voor 2022 alloceren we na een dotatie van €75.000 opnieuw €130.000 in deze bestemmingsreserve: €90.000 voor locatievoorstelling *Het Sterrehuis* (Festival Cultura Nova editie 2022) en 40.000 voor de uitvoering van het maatschappelijke traject *ZuidZone 2022* in Geleen Zuid.

BESTEMMINGSRESERVE AUTOMATISERING

Er is eind 2021 voor €16.000 geïnvesteerd in de automatisering van Het Laagland, onder meer om flexibel werken eenvoudiger en meer stabiel te maken. Dit bedrag is geactiveerd en wordt de komende 3 jaar afgeschreven vanuit de bestemmingsreserve automatisering van €19.000.

BESTEMMINGSRESERVE COVID

De covid-bestemmingsreserve van €80.000 is niet aangewend en wordt gecontinueerd om de verwachte verminderde publieksinkomsten in de periode 2022 t/m 2024 op te kunnen vangen.

OCW heeft recent voor het laatste kwartaal van 2021 en het eerste kwartaal van 2022 opnieuw RAOCCC-steun toegezegd van €53.000. Ook het deel dat betrekking heeft over 2021 wordt conform de afspraken opgenomen in de jaarrekening van 2022.

TOEREKENING RESULTAAT

Het resultaat van €28.618 wordt bestemd voor een nieuwe activiteit, namelijk de filmische versie van de voorstelling *Met Zonder Ballen*. Deze voorstelling over gendertransitie heeft een grote maatschappelijke waarde die we graag vastleggen om in de toekomst te kunnen delen. Hiervoor is Luca Meesters als filmregisseur aangezocht, een jonge Limburgse film- & theatermaker die eerder voor Het Laagland actief is geweest. De bestemmingsreserve filmversie Met Zonder Ballen wordt in 2022 volledig aangewend.

EIGEN VERMOGEN

Per 31-12-2021 beschikt Stichting Het Laagland over een eigen vermogen van €432.178. Deze bestaat uit een algemene reserve van €174.561, een covid-bestemmingsreserve van €80.000, de bestemmingsreserve automatisering van €19.000, een bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking van €130.000 en een

bestemmingsreserve filmversie Met Zonder Ballen van €28.618 groot.

CONTINUÏTEIT

Het Laagland hanteert een **solvabiliteitsnorm** van ten minste 30%. In 2021 is deze norm zoals gewoonlijk meer dan ruimschoots behaald. Daarnaast is de liquiditeitspositie stevig, wat onder meer blijkt uit het beschikbare werkkapitaal. Het weerstandsvermogen is iets afgenomen van 0.27 in 2020 naar 0.25 in 2021 wat gezien de geconstateerde solvabiliteit en liquiditeit geen grote impact heeft.

De structurele subsidie vanuit OCW en Provincie Limburg voor de huidige kunstenplanperiode biedt Het Laagland, in combinatie met de algemene reserve en covid-bestemmingsreserve, de benodigde continuïteit en armslag. In 2022 kunnen we met name middels de inzet van de bestemmingsreserves locatieprojecten & maatschappelijke werking opnieuw een locatievoorstelling doen tijdens Festival Cultura Nova en met ZuidZone actief blijven in de wijk Geleen Zuid. Uiteraard wordt ook de mogelijkheid van extra fondsenwerving en coproduceren volop benut. De gemeente Sittard-Geleen heeft voor 2022 opnieuw €50.000 aan gemeentelijke subsidie toegekend, waarmee feitelijk een structurele subsidieverhouding is ontstaan.

REFLECTIE OP ONDERNEMERSCHAP EN EIGEN INKOMSTEN

Het Laagland behaalde in 2021 met indirecte activiteiten, publieksinkomsten, coproductiebijdragen en bijdragen van particuliere fondsen een eigen inkomstenpercentage van **22%**, berekend als aandeel van de totale structurele subsidie (gerealiseerd 2020: 18%). Hoewel deze norm inmiddels door onze stakeholders is losgelaten, blijft deze indicator voor Het Laagland wel een belangrijke waarde om ons ondernemerschap aan te toetsen.

RESULTAAT VERSUS BEGROTING

De gehanteerde begroting betreft de covid-begroting 2021 zoals ingediend bij OCW en Provincie Limburg medio 2021. Hieronder volgt een korte toelichting op de verschillen tussen de functionele exploitatierekening 2021 (blad 7 & blad 8) en de begroting 2020 groter dan €20.000. De nummering correspondeert met die van de functionele exploitatierekening.

BATEN

EIGEN INKOMSTEN

7. De totale publieksinkomsten zijn in 2021 met €74.039 hoger dan begroot (€36.314). Met name de kleutervoorstelling *2021: Een Ruimtereis* heeft beter gelopen dan verwacht, zowel

wat betreft het aantal voorstellingen dat doorgang heeft kunnen vinden als in zaalbezetting.

16. De private middelen waren begroot op €65.250, voor het project *ZuidZone* geldt dat €30.000 van de €40.000 voor dit project ontvangen VSB-subsidie met toestemming is doorgeschoven naar 2022.

SUBSIDIES

21. De verhoging van de structurele subsidie OCW betreft jaarlijkse indexering.
23. De gemeentelijke bijdrage van €50.000 is vanwege het structurele karakter verplaatst van post 26. naar post 23. Het bij 26. vermeldde bedrag van €13.900 betreft de ROACC-bijdrage van OCW, die door de extra lockdown hoger was dan begroot.

LASTEN

ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL

De onderbesteding specifieke publiciteit hangt samen met het annuleren van de tourneeproducties *Pippi Powerrrrr* en *Wil je een snoepje?*

3

KWALITATIEVE BESCHRIJVING VAN ONZE ACTIVITEITEN

Alvorens in te gaan op een kwalitatieve beschrijving, vraagt de covid-dynamiek van 2021 toch eerst om een soort chronologisch spoorboekje. Wat ging er allemaal wel volgens plan en wat is niet door kunnen gaan, wat is uitgesteld of in een alternatieve vorm gedeeld met het publiek?

Het jaar startte met de goede hoop dat de nieuwe regie van Inez Derksen, de familievoorstelling *Pippi Powerrrrr*, in februari onder redelijk normale omstandigheden in première zou kunnen gaan. Dat bleek helaas niet het geval. Na eerst de première twee weken opgeschort te hebben, trokken we de conclusie dat de kans groot was dat ook die verlate première niet mogelijk zou zijn en hebben we besloten om de tournee bij voorbaat te annuleren. Dat bleek de juiste conclusie, de verlenging van de lockdown had anders weinig meer van onze tournee overgelaten. Gezien de thematiek van de voorstelling en de energieke aard vol livemuziek en choreografie, was het ook een logische conclusie om geen online variant van deze voorstelling te produceren: deze theatrale

zoektocht naar jezelf zijn en eigenwijsheid komt alleen tot zijn recht in de live uitwisseling met publiek. De voorstelling is eenmaal online gespeeld voor een besloten achterban om voor cast en crew toch een afronding te hebben. De première met aansluitende tournee staat nu gepland van januari t/m april 2023.

Waar de voorbereiding van *Pippi Powerrrrr* tot de afrondende montagefase is gekomen, is de voorstelling *Wil je een snoepje?* in februari niet eens van start gegaan met repeteren. Doordat Inez Derksen aan den lijve had ondervonden hoe pittig het is om een voorstelling te creëren zonder live try-out publiek en niet te weten wanneer en óf het wel tot een première zou komen, hebben we in goed overleg met

de jonge regisseur Belle van Heerikhuizen en huisauteur Annet Bremen besloten om deze voorstelling terug te trekken en te verplaatsen naar seizoen 2022/2023. Vanuit de opeenstapeling aan annuleringen die Belle van Heerikhuizen en ook de jonge cast al bij andere gezelschappen had moeten ervaren, was dit ook in mentaal opzicht de enige juiste preventieve beslissing. De voorstelling *Het meisje met de Rode Jas* van Collectief Alter is niet voltooid omdat de samenwerking tussen jonge makers Mayke Roels, Ischa den Blanken en Heléne Binder niet bestand bleek tegen de grote onzekerheid die het ontwikkelen van een nieuwe voorstelling in covid-tijden met zich meebracht.

Zo zijn veel meer van onze plannen niet door kunnen gaan: de peutervoorstelling *WOOSH!* is in 2021 niet gespeeld, de eerste ronde verviel door toedoen van de lockdown en in de tweede ronde vanwege de zwangerschap van actrice Karlijn Hamer. De klassenvoorstelling *Appje even voor mij?* heeft in het 1e kwartaal geen enkele speelbeurt gehad. Ook de trailer is in het 1^e kwartaal niet uitgereden voor speelbeurten van *OLIC*, want ook in de fase waarin het middelbaar onderwijs weer live mocht werken bleef er grote terughoudendheid vanuit schooldirecties bestaan om voorstellingen te boeken. De eenzijdige focus van een flink aantal scholenkoepels op het inhalen van leerachterstanden had een negatief effect op de afname. Daarop besloot onze samenwerkingspartner SALLY Dansgezelschap Maastricht om het maakproces van onze gezamenlijke klassenvoorstelling *In je Smoel* voor het voortgezet onderwijs niet in mei te starten en de productie een seizoen uit te stellen. (*Bijna*) *Alles komt goed* had in april/mei de pech dat de voorstellingen die wél geboekt

stonden grotendeels last-minute werden geannuleerd vanwege covidbesmettingen en bijbehorende quarantaines op de betrokken basisscholen. Dat schooldirecties huiverig bleken om externen binnen de schoolmuren toe te laten, daar konden we ons dus wel wat bij voorstellen. Maar bij de eenzijdige focus op het inhalen van onderwijsachterstand veel minder, want die stellingname gaat voorbij aan het feit dat de pandemie ook sociaal-emotioneel grote impact heeft gehad op kinderen en jongeren en dat theater daar juist een positieve bijdrage aan kan leveren.

Seizoen 2021/2022 startte eind augustus 2021 onder meer gunstige omstandigheden. De beslissing was al genomen dat de al een jaar uitgestelde locatievoorstelling *Cinema Royal* desnoods als livestream of in een filmversie gerealiseerd zou worden. Nóg een jaar uitstellen was in verband met de beschikbaarheid van regisseurs en spelers absoluut geen optie. In augustus werd duidelijk dat de voorstelling live gespeeld kon worden en in de oorspronkelijk opzet van een theaterroute op locatie van de gelijknamige historische bioscoop in Heerlen. Maar om 1,5 meter afstand te kunnen honoreren, wel met een aanzienlijk kleiner publiek per voorstelling dan gepland. De intimiteit die dat opleverde, zorgde er mede voor dat *Cinema Royal* in korte tijd compleet was uitverkocht en de hit van Festival Cultura Nova werd. Een absoluut theaterfeest met een even aanstekelijke als bonte cast van zowel professionals als amateurs en MBO-studenten van de VISTA-opleiding acteur, met een script dat huisauteur Benny Lindelauf schreef op basis van herinneringen aan de bioscoop die hij eerder ophaalde bij oud-werknemers en vroeger publiek. Precies die generatie-

overstijgende theaterervaring waar we als gezelschap zeker met onze locatievoorstellingen naar streven, in regie van Inez Derksen en Annelies van Wieringen.

De nieuwe kleutervoorstelling 2021: Een Ruimtereis ging begin oktober ongestoord in première in regie van Lennart Monaster. Deze houtje-touwtje-kleuter-sciencefiction over de moed die het iedere avond weer van kinderen vraagt om hun ogen te sluiten en op reis te gaan door de nacht is door pers en publiek zeer goed ontvangen. Aan het einde van de tournee was er een aantal annuleringen vanuit scholen in de eigen regio aangezien het aantal covidbesmettingen in Limburg in november al fors begon op te lopen.

Lennart Monaster over zijn inspiratie: *'Dit is één van de meest persoonlijke stukken die ik gemaakt heb. Een tijd na het schrijven van het concept bleek ik ernstig ziek te zijn. Mijn eigen moed om het onbekende aan te gaan werd danig op de proef gesteld. Dat proces was nog in volle gang tijdens het ontwikkelen van deze voorstelling. Samen met een toegewijd en talentvol team van reeds bekende én nieuwe mensen voor mij en Het Laagland hebben we deze persoonlijke wending tot een rijke voedingsbodem weten te vormen. Dat heb ik als ongelooflijk bijzonder ervaren. Daarnaast kijk ik in deze bijzondere jaren met een gevoel van groot geluk en voorrecht terug op een zeer geslaagde en volle tournee die precies tussen de lockdowns door een heel mooi publieksaantal heeft weten te bereiken. En als je zo trots bent op je stuk is dat een groot levensgeluk.'*

'Dieper liggend thematiseert de mooie tekst van Sanne Schuhmacher de universele angst de ogen dicht te moeten doen voor een reis naar het niets. De rechtop gezette bedden zien er dan niet uit als een racket, maar als grafstenen. En nooit meer slapen, de angst een reis te moeten maken of achter te blijven en 'er is hier niets meer' krijgt dan een geheel andere lading.'
Theaterkrant

'2021: Een Ruimtereis is een aanstekelijke voorstelling over de nacht voor iedereen ouder dan 4 jaar.' de Volkskrant

Vanaf september speelden *PUSSY* en *OLIC* weer met succes voor het middelbaar onderwijs, maar in november liepen de covidbesmettingen weer op en regende het annuleringen, ook van *2021: Een Ruimtereis*. Zo sloot het einde van het jaar af zoals we waren begonnen: met een lockdown waardoor *De Notenkraakster*, de jaarlijkse muzikale kerstvertelling voor de grote zaal – onze samenwerking met philharmonie zuidnederland in regie van Annelies van Wieringen op basis van een nieuw verhaal van huisauteur Benny Lindelauf – in december niet gespeeld kon worden en is uitgesteld tot kerst 2022.

DIGITAAL AANBOD EN VREEMDE EEND OP TELEVISIE

Meerdere producties zijn in 2021 met publiek anders dan voorzien gedeeld via een alternatieve digitale variant. Dat geldt bijvoorbeeld voor *Heem WijkZone#2* in Venlo van jong talent Naomi Steijger, waar de verhalen van de Kalderkerkerweg via een audiowandeling met QR-codes aangebracht op stoeptegels met publiek is gedeeld. Binnen *ZuidZone* ontwikkelden de makers voor ons nieuwe vormen zoals de podcast *Hier brandt altijd licht* en een artistieke variant van *Silent Disco* waar publiek op 1,5 meter via koptelefoons actief aan kon deelnemen. Met philharmonie zuidnederland werd *Expeditie Orkest* opgezet, een reeks van 10 korte films geschreven door Lennart Monaster, die ook tekende voor de spelregie, en gefilmd en gemonteerd door Louk Voncken.

Het meest omvangrijke digitale project in 2021 vormde de bewerking van *Vreemde Eend* voor landelijke tv. Met succes namen Het Laagland & SALLY Dansgezelschap Maastricht deel aan een pitch vanuit NPO Cultuur met een tv-serie geënt op de coproductie *Vreemde Eend*. Al tijdens de eerdere tournee was bij choreograaf Stefan Ernst en regisseur Inez Derksen vanwege de universeel herkenbare thematiek, de heldere beeldtaal en het grotendeels woordeloze karakter, het idee van een tv-bewerking ontstaan. Dat de NPO via extra ondersteuning vanuit OCW juist in covidtijden meer theater op televisie mogelijk kon maken, was een gouden kans die we samen met SALLY met vier handen hebben aangegrepen. Het krappe tijdsbestek waarin deze serie binnen de NPO-regeling moest worden gerealiseerd heeft onze organisaties aardig wat heeft gekost om alle benodigde voorbereidingen te treffen. De omroep EO zag in het verhaal van *Vreemde Eend* direct een verbinding met de thema's die zij

als omroep willen uitdragen. Vervolgens startte de zoektocht naar zowel een tv-producent als tv-regisseur. In Elbe Stevens Films uit Maastricht vonden we de geschikte producent en film & tv-regisseur Meikeminne Clinckspoor (*Dropje, Cloudboy*) kwam met het geniale plan om op locatie te filmen. De voorstelling is in collegiale samenwerking omgewerkt tot een nieuw scenario voor een zesdelige tv-serie, opgenomen in het groene domein van De Winselerhof in Landgraaf met de oorspronkelijke cast in de hoofdrol. De tv-serie is meer dan goed bekeken en de EO heeft deze unieke mix van theater en dans op televisie dan ook ingezonden voor de Prix Jeunesse International 2021/2022, met een eervolle vermelding als resultaat.

‘Hoe ga je om met mensen die anders zijn dan jij? Wat loop je mis als je anderen buitensluit? In veel van onze programma’s dagen we als EO kinderen uit om die verschillen juist te omarmen. Thematisch sluit Vreemde Eend daar naadloos bij aan. De eigen dynamiek van dans en theater zijn de basis gebleven van de tv-serie. Het materiaal van de voorstelling past perfect bij de belevingswereld van de (jonge) doelgroep en dat blijkt ook in een tv-serie overeind te blijven staan’, Arnoud Bruinier, eindredacteur EO Drama

WATSKEBURT IN 2021?

Bovenstaande update over de status van onze activiteiten in 2021 vervat in een tabel.

Het Laagland 2021	Gepland als	Gedaan als	Impact covid	Soort
Pippi Powerrrrr (8+)	live	NIET	Wel kunnen repeteren, première feb 2021 viel in lockdown; eerst hoop op uitstel, daarna tournee volledig afgeblazen, verplaatst seizoen 2022/2023	tournee
Wil je een snoepje? (10+)	live	NIET	Repetitie in feb 2021 wegens lockdown niet gestart, daarmee tournee ook vervallen; project uitgesteld tot seizoen 2022/2023	tournee
De Notenkraakster (6+)	live	NIET	Lockdown dec 2021; verplaatst naar Kerst 2022	tournee
WOOSH! (1,5+)	live	NIET	Lockdown: alles verplaatst naar 2022 en daarnaast blok niet gespeeld vanwege zwangerschap speler Karlijn	
Het Meisje & De Rode Jas (10+)	live	NIET	Makerscollectief Alter is mede onder druk van covid definitief uit elkaar gevallen	klas/LL/mobiel
2021: Een Ruimtereis (4+)	live	live	aantal annuleringen schoolvoorstellingen einde tournee (nov 2021)	tournee
(Bijna) alles komt goed (8+)	live	live	fors aantal annuleringen schoolvoorstellingen en geen animo om te boeken in lockdown periode	klas
Met Zonder Ballen (14+)	live	live	Nauwelijks hinder gehad van covid: lockdown nov 1x annulering	tournee
Our life in Colour (trailer) (14+)	live	live	Verminderde afname door terughoudendheid scholen, vervolgens aantal voorstellingen geannuleerd door covid bij cast of covid op school.	klas
Cinema Royal (festival) (10+)	live	live	Sterk beperkte capaciteit door covid: van 120 naar max. bezoekers 40 (diverse speelplekken op binnen-locatie)	locatie
App je even voor mij (12+)	live	live/online	Fors aantal voorstellingen niet kunnen spelen; tournee deels verplaatst/uitgesteld & online opname uit 2020 ingezet bij aantal scholen	klas
PUSSY (12+)	live	live	Aantal voorstellingen niet kunnen spelen: tournee onderbroken door lockdown & door covid op scholen	klas
Vergeten Gras (10+)	live	online	4 mei Theater na de Dam viel in lockdown-periode; live gespeeld op locatie en live gestreamd voor publiek	locatie
Suicide Sisters (12+)	live	online	Juni live gespeeld in kleine zaal en live gestreamd voor publiek	kleine zaal
Heem (12+)	live	QR-route	Proces in de wijk door covid sowieso gehinderd en uiteindelijk gekozen voor QR-audiowandeling	WijkZone
ThuisThuis (10+)	live	online	Vorbereidende proeve voor Flatballet/Q-route	ZuidZone
Silent Disco (10+)	live	live	Ingespeeld op covid: dansen op 1,5 meter afstand in de wijk met koptelefoons in de openlucht met muziek en gedeelde verhalen	ZuidZone
QRRoute (10+)	live	QR-route	Was bedoeld als Flatballet: meebewogen met covidregels: via QRRoute fragmenten en verhalen gedeeld	ZuidZone
Vreemde Eend tv-serie (4+)	NIET	tv-serie	Nieuw project op basis van pitch met SALLY i.h.k.v. NPO-gelden cultuur. Groot bereik opgeleverd.	Online

PERSOONLIJK MAKERSCHAP CENTRAAL

Het centraal zetten van het eigen verhaal van makers en spelers als basis-ingredient voor een nieuwe voorstelling is een artistieke route die Inez Derksen zowel als regisseur en als artistiek directeur bewust heeft ingeslagen. In *Pippi Powerrrrrr* bouwt zij als regisseur voort op eerdere voorstellingen als *JORIS & DE DRAKENTEMMERS*. Belangrijk aspect van deze artistieke koers is ook het generatie-overstijgende aspect: door de gekende gelaagdheid zijn haar voorstellingen altijd al ook herkenbaar en treffend voor ouders of leerkrachten, maar door de meer persoonlijke psychologische laag gaat deze werking emotioneel gezien nog een stap verder dan voorheen. Het welbekende Pippi-personage uit de titel is feitelijk niet meer dan een kapstok voor de persoonlijke verhalen over aanpassing,

identiteit en eigenheid, zoals in de repetitiefase opgehaald bij de inclusieve cast op basis van improvisatieopdrachten. Samen met Annelies van Wieringen in de rol van dramaturg, smeedde Inez Derksen op basis van dit materiaal een energieke montagevoorstelling vol muziek, zang en dans waarin de actualiteit met thema's als gender, Black Lives Matter en klimaatzorgen wordt omarmd. Bovendien is het voor het eerst dat Inez Derksen bewust met een geheel vrouwelijke cast werkt. Het resultaat kan helaas pas in 2023 met het publiek worden gedeeld, waarbij de actualiteit en castwijziging vanzelfsprekend tot een nog weer verdere verrijking van de 2021 versie zal leiden.

Nog veel persoonlijker van aard is de voorstelling *Met Zonder Ballen* die Inez Derksen samen met haar trans zoon Flip in regie van Annelies van Wieringen maakte. Een moedige en eerlijke theaterdocu van een gendertransitie en de manier

waarop deze de relatie tussen moeder en kind onder druk zette. Gemaakt vanuit de overtuiging dat het delen van dit autobiografische verhaal andere ouders of trans kinderen en hun omgeving zou kunnen helpen elkaar beter te verstaan. Inez Derksen staat in deze voorstelling voor het eerst zelf als speler op de vloer, aangezien autodidact filmmaker en acteur Flip Zuiderland (Amsterdam, 1998) zich *never nooit niet* door zijn moeder ging laten regisseren. Bij de première op 23 oktober in Sittard, met in de zaal het publiek nog beperkt op 1,5 meter afstand, werd direct duidelijk hoe groot de behoefte is van zowel ouders als trans kinderen om dit verhaal gerepresenteerd te zien op de theatervloer. En hoe een authentieke geschiedenis – mits oprecht en openhartig gedeeld – juist de brug kan slaan naar een breder publiek. Want *Met Zonder Ballen* gaat niet alleen over die ene moeder en die ene trans zoon, maar is ook een universeel portret van de onvermijdelijke tragiek van het goedbedoelde ouderschap: over opgroeiende kinderen die hun eigen weg zoeken en ouders die moeten leren loslaten. Zelden had het effect van mond-op-mond-reclame voor ons zo'n groot landelijk effect op de tournee van zo goed als uitverkochte zalen.

★★★★

'Door hun persoonlijke verhaal te delen, raken Inez en Flip beslist een snaar bij andere ouders en jongeren die bezig zijn met gender en identiteit. Maar laat er geen twijfel over bestaan dat dit ook een universeel verhaal is dat veel ouders en (puber)kinderen herkennen. Uiteindelijk gaat het over mensen die worstelen met hun emoties.' De Limburger

'Zo herkenbaar voor me, die emotionele achtbaan waar je doorheen gaat als moeder van

een eigen trans zoon! Bedankt voor het zo open delen van jullie beiden.'

'Bijzonder om als CIS-persoon een kijkje te krijgen in wat zo'n transitie allemaal met zich meebrengt. Prachtig ontroerende voorstelling.'

'Bedankt voor de herkenbare en ontroerende voorstelling. Ik zou graag de show op beeld willen om aan familie te kunnen laten zien!'

– Publieksreacties in het gastenboek

De uitstap van Inez Derksen naar een tijdelijke rol vóór de schermen is een noodzakelijkheid om dit verhaal met publiek te kunnen delen, maar vooral een bevestiging van de ingeslagen artistieke weg van Het Laagland waarin persoonlijke ervaringen van makers en spelers de boventoon mogen voeren in onze zoektocht naar interessante artistieke vormen, gekoppeld aan een pure waarachtigheid en impact vanuit de missie *theater waar je van groeit*. Deze stijl is ook terug te zien bij makers als Anoen Oostermeijer & Mees Walter in hun theatrale inclusieve seksuele voorlichting *Our Life in Color*, de autobiografische elementen van Sebas van der Donk en Marcos Valster Da Costa Ferreira in *PUSSY*, en ook bij Lennart Monaster zoals uit zijn eerdere citaat over *2021: Een Ruimtereis* spreekt. Dat levert ook thema's op die meer dan voorheen in het licht van de actualiteit staan, waarbij gender en identiteit in 2021 een belangrijk overkoepelend thema bleek zonder dat hier bewust op is aangestuurd.

Ook onze huisauteurs Benny Lindelauf en Annet Bremen passen in deze 'nieuwe traditie' doordat zij hun teksten vaak baseren op door hen opgehaalde verhalen over een specifieke locatie, zoals in geval bij *Cinema Royal* van Benny Lindelauf.

Beide huisschrijvers kenmerken zich door een sterke intrinsieke motivatie en het talent om zeer persoonlijke fascinaties in een overstijgende vorm te gieten. Benny Lindelauf won in 2021 overigens de Woutertje Pietersen Prijs voor zijn boek *Hele verhalen voor een halve soldaat*, een spin off van *Hoe Tortot zijn Vissenhart verloor*, dat de basis vormde voor Lennart Monasters voorstelling *Kanonnenvoer*.

Artistiek directeur Inez Derksen over de ontwikkeling van persoonlijk makerschap bij Het Laagland: *‘Deze koers maakt duidelijker dan ooit dat Het Laagland bij uitstek een werkplek is met veel ruimte voor ieders preciaire bagage, ongemak of (tijdelijke) beperking door ziekte. Dat volledig gezien en gehoord worden in wie je bent – compleet met je beperkende shit – zorgt voor een zeer vruchtbare, want veilige, bedding voor een puur artistiek nieuw product. Dat is een typische Laaglandkwaliteit die ook bij onze aanpak in de wijk wordt ingezet, zowel bij makers als bij bewoners. En die even vruchtbaar als noodzakelijk is voor zowel doorgewinterd als midcareer en jong talent.’*

ZUIDZONE: MAKERSCHAP IN DE WIJK

Het meer persoonlijke makerschap staat niet alleen centraler in onze producties voor de theaterzaal, klas en theatertrailer, maar heeft in 2021 zeker in het werken in de wijk Geleen-Zuid nog meer diepgang gekregen en gebracht. In ons meerjarige sociaal-theatrale traject *ZuidZone* vormen ontmoetingen met bewoners van de flatgemeenschap in deze wijk de basis voor theatrale projecten waarin hun ervaringen en dromen met een publiek worden

gedeeld. Om geslaagde ontmoetingen te kunnen doen, is het noodzakelijk dat de makers uit het *ZuidZone*-team ook zichzelf laten zien en bereid zijn hun persoonlijke verhalen ook andersom te delen. Dat is immers de essentie van het elkaar waardevrij en op gelijke voet kunnen ontmoeten en leren kennen. Theater wordt in dit traject ook ingezet om ontmoetingen te faciliteren en nieuwe verbindingen tussen flatbewoners te leggen. Binnen *ZuidZone* werkt een team relatief jonge theatermakers onder artistieke supervisie van Inez Derksen en met coaching van theatermaker Mayke Roels en matchmaker Elise de Ruiten aan uiteenlopende projecten die tot stand komen op basis van participatie van en met de wijk. Deze makers zijn vaak ook op andere manieren actief voor Het Laagland, Kiki van Aubel bijvoorbeeld is ook te zien als actrice in *Pippi Powerrrrr* en *In je smoel*, Ilse Geilen speelde in *Cinema Royal* en Sebas van der Donk is mede-maker en speler van *PUSSY*. De in ons activiteitenplan voor 2021-2024 gewenste poule van makers is hiermee eerder dan verwacht tot stand gekomen. We zien dat het zowel in meer traditionele voorstellingsetting als binnen het sociale domein actief zijn van makers en spelers, zoals verwacht ons gezelschap nog meer eigenheid en persoonlijkheid op gaat leveren, naast het versterkende effect op het makersklimaat in Limburg die deze hybride manier van werken ook heeft.

4

PUBLIEKS BEREIK

Door de impact van covid19 was 2021 opnieuw geen regulier jaar. Dat zie je ook direct terug in ons publieksbereik: Het Laagland heeft in 2021 met haar activiteiten in totaal 332.269 bezoekers bereikt. Dat is hoger dan ooit in 20 jaar Het Laagland. Dit bereik is grotendeels te danken aan kleuters en ouders die naar onze zesdelige tv-serie *Vreemde Eend*, uitgezonden bij de EO via ZAPP/NPO en ook beschikbaar via uitzendinggemist.nl, hebben gekeken. Uiteraard zijn we met onze samenwerkingspartner SALLY Dansgezelschap Maastricht en producent Elbe Stevens Films (Maastricht) trots op deze ook in artistiek opzicht zeer geslaagde tv-serie. En op het landelijke bereik dat onze gezelschappen zodoende buiten theaterzalen om hebben weten te genereren.

Maar dit succes weegt niet op tegen de pijn van het noodzakelijkerwijs volledig annuleren van onze familievoorstelling *Pippi Powerrrrr* en de tournee van *Wil je een snoepje?* en *De Notenkraakster*, onze samenwerking in concertzalen met philharmonie zuidnederland. Onze klassenvoorstellingen *Appje even voor mij*, *PUSSY* en *OLIC* hebben opnieuw periodes stilgelegd en zodoende een kleiner bereik gehad dan voorzien. Peutervoorstelling *WOOSH!* moest deels geannuleerd worden wegens een lockdown en vervolgens door zwangerschap van een van de acteurs. De locatievoorstelling *Cinema Royal* (vanwege covid al eerder uitgesteld van 2020 naar 2021) is wel gemaakt én gespeeld, maar door de toen geldende beperkingen met een veel kleiner publiek gedeeld dan bedoeld.

In het gehavende jaar 2020 realiseerden we 7.041 reguliere bezoekers, in 2021 waren dat zonder de tv-serie *Vreemde Eend* mee te tellen 12.769 bezoekers met 196 activiteiten. Dat zijn echt andere cijfers dan de circa 30.000 bezoekers die we in 2017 t/m 2019 gemiddeld wisten te bereiken. De nieuwe kleutervoorstelling *2021: Een Ruimtereis* heeft alleen in het staartje van de tournee last gehad van covid en is met 6.531 bezoekers en 50 gespeelde voorstellingen in 2021 onze grootste publiekstrekker geweest.

Gerealiseerd Het Laagland 2021	bezoekers	voorstellingen
App je even voor mij (klas)	150	5
Bijna alles komt goed (school)	377	13
Cinema Royal (locatie)	662	17
De Rode Knop (live online)	50	1
Heem WijkZone#2	154	11
Met zonder ballen (tournee)	554	6
Our life in color (trailer)	1.539	27
Pussy (klas)	1.716	58
QRoute (Zuidzone)	63	1
2021: Een Ruimtereis (tournee)	6.532	50
Silent Disco (Zuidzone)	120	3
Suicide sisters (TAM)	502	2
ThuisThuis (Zuidzone)	50	1
Vergeten Gras (Theater na de Dam)	300	1
Vreemde eend (TV serie, EO)	319.500	6
Eindtotaal	332.269	202

Terugkijkend op het afgelopen jaar, overheerst uiteindelijk toch de trots dat het opnieuw gelukt is om als gezelschap zichtbaar te blijven en onze missie *theater waar je van groeit* te blijven delen met ons publiek. Regisseurs en spelers zijn blijven zoeken naar wat er wel veilig kon en dat heeft opnieuw nieuwe vormen opgeleverd zoals de inzet van QR-codes om verhalen en vooraf opgenomen beeldmateriaal op locatie met publiek te kunnen delen. Het doet goed dat OCW deze veelheid aan andere vormen dan live spelen in een zaal heeft omarmd en dat online producties in 2021 ook gerekend worden onder reguliere voorstellingen. Dat maakt overigens dat het bereik in 2021 en 2020 onderling niet direct goed vergelijkbaar zijn.

OVERIGE ACTIVITEITEN

Met overige activiteiten heeft Het Laagland in 2021 nog eens 27.617 mensen aan zich weten te verbinden. Dit bereik is hoger dan voorgaand jaar (8.700) en ook fors hoger dan oorspronkelijk begroot. Het participatietraject *ZuidZone* heeft een veelheid aan kleinere producties opgeleverd die deels onder reguliere voorstellingen zijn opgenomen en deels onder overige activiteiten. Dat laatste geldt onder meer voor de luisteraars naar de podcast *Hier brandt altijd licht* (1.357 luisteraars).

Zoals gebruikelijk zijn onder overige activiteiten de workshops van Theaterwerkplaats Jong Laagland opgenomen.

Helaas geldt hier dat het aantal jonge amateurspelers is afgenomen. Vervallen repetities zijn steeds financieel gecompenseerd, maar net als (sport) verenigingen merken we dat het animo om je te verbinden onder druk van covid is afgenomen, ook doordat toonmomenten waar spelers hun talent en spelplezier zo graag delen met ouders en andere familieleden meer dan eens zijn verplaatst of vervallen. In 2021 zijn 98 workshops met een deelname van 888 jonge talenten gerealiseerd.

Het in 2020 ontwikkelde digitale lespakket gebaseerd op de voorstelling *Vreemde Eend* is in 2021 in samenwerking met SALLY Dansgezelschap Maastricht opnieuw landelijk aangeboden aan het primair onderwijs. Deze educatieve vorm speelt in op de praktijk dat veel scholen ook buiten lockdownperiodes terughoudend waren met het uitnodigen van externen in de klas. Met dit digitale pakket worden leerkrachten in staat gesteld om zelf eenvoudige dans- en theaterworkshops te geven. Dit lespakket is door 101 scholen besteld en vooral ook buiten Limburg afgenomen. Deze online aanpak staat ergens haaks op wat we nastreven met onze educatieve activiteiten, maar in covid-tijden is dit toch de betere keuze gebleken. In totaal hebben 264 basisschoolklassen via dit lespakket kennisgemaakt met dans en theateropdrachten gerelateerd aan de registratie van *Vreemde Eend*.

In samenwerking met philharmonie zuidnederland is een reeks korte films ontwikkeld en geproduceerd die kinderen in de basisschoolleeftijd laten kennis maken met de instrumenten uit een orkest. *Expeditie Orkest* had een feestelijk premièreweekend in de filmtheaters in

Maastricht en Eindhoven met ruim 200 bezoekers en is daarna in 2021 online door 2.250 mensen bekeken. Het orkest zet deze educatieve reeks de komende jaren ook in ter voorbereiding van schoolbezoek aan concerten. Als alternatief voor het niet kunnen spelen van onze gezamenlijke kerstvoorstelling *De Notenkraakster* is de opname van de eerdere samenwerking *Zij hadden hun Schaapjes geteld* op 1e kerst dag door L1 uitgezonden. Deze uitzending heeft 15.000 luisteraars getrokken.

BEREIK EDUCATIE

Zoals is op te merken uit de bovengenoemde voorbeelden van het digitale lespakket rond *Vreemde Eend* en *Expeditie Orkest* is de samenwerking met SALLY Dansgezelschap Maastricht en philharmonie zuidnederland op educatief vlak geïntensiveerd. Dat heeft niet alleen geleid tot meer inhoudelijke samenwerking, maar ook tot de afspraak om als de drie BIS-gezelschappen van Limburg die zich richten op de doelgroep jeugd, de verkoop van onze schoolvoorstellingen aan het primair onderwijs af te stemmen en te bundelen. Door deze krachtenbundeling verwachten wij ons bereik in Midden- en Noord-Limburg te verstevigen en het werkveld te ontzorgen door in mei 2022 een gezamenlijke brochure uit te brengen met ons totale schoolaanbod.

TOELICHTING OP REGIONALE SPREIDING BIJ PRODUCTIE EN OPVOERING

Onderstaande tabel laat zien dat Het Laagland in 2021 niet live-mogelijkheden volop heeft benut, variërend van een landelijke tv-serie tot radio-uitzending, podcasts en QR-routes. In verhouding tot 2020 zijn we meer actief geweest op nationale podia en in België (vermeld onder buitenland), dit geldt met name voor de voorstellingen *2021: Een Ruimtereis* en *PUSSY*.

PRESTATIEOVERZICHT 2021 HET LAAGLAND	PLANNING	REALISATIE
PUBLIEKSFUNCTIE - uitvoeringen		
a. uitvoeringen in Limburg, waarvan in	254	124
<i>Standplaats</i>	77	29
<i>Limburg overig</i>	17	95
b. uitvoeringen in de rest van Nederland	74	40
c. uitvoeringen in het buitenland	33	23
d. uitvoeringen online		15
Totaal aantal uitvoeringen	361	202
PUBLIEKSFUNCTIE - bezoekers		
a. aantal bezoekers in Limburg	20.431	6.411
b. aantal bezoekers in de rest van Nederland	10.920	4.420
c. aantal bezoekers in het buitenland	3.796	896
d. aantal bezoekers online		320.542
Totaal aantal bezoekers	35.147	332.269
OVERIGE ACTIVITEITEN		
a. aantal activiteiten	225	115
b. aantal deelnemers	4.500	27.617

MARKETING

2021 was voor Het Laagland een jubileumjaar: twintig jaar *theater waar je van groeit*. Dat hebben we intern bescheiden gevierd en niet met de geplande locatie voorstelling *Zwembad* die we in seizoen 2025/2026 alsnog op locatie in Sittard hopen te doen bij ons 25-jarig bestaan. Onze marketeers hebben het 20-jarige bestaan van ons gezelschap desondanks prima weten in te zetten voor free publicity, met veel aandacht voor artistiek leider en medeoprichter Inez Derksen in de Limburgse media versterkt door de aandacht voor de voorstelling *Met Zonder Ballen* waarin Inez Derksen zelf op de vloer staat met trans zoon Flip. Dit persoonlijke verhaal over een transitie vanuit de optiek van moeder en kind, heeft ongekende regionale en landelijke media-aandacht opgeleverd.

Het Laagland monitort de berichtgeving in de media en de hieraan gekoppelde mediawaarde. Het aantal berichten was minder dan in 2020 maar doordat met name landelijke media over ons gezelschap berichtten is de waarde van het mediabereik verviervoudigd. Het bezoek aan onze website is in vergelijking met 2020 verder gestegen, waar dat jaar al een verdubbeling liet zien ten opzichte van 2019. Het aantal websitebezoeken in 2021 was 43.992 waarvan 27.103 unieke bezoekers en een paginaweergave van 83.027. In 2020 was dit 39.845 bezoeken waarvan 29.037 unieke gebruikers en totale paginaweergave van 78.558. In 2020 was de verklaring voor de toename het online plaatsen van voorstellingsregistraties, per 2021 zijn registraties alleen nog betaald aangeboden via Podiumkids Thuis, het gemeenschappelijke kanaal van de

jeugdpodiumkunstgezelschappen. De verwachting was dat met die verplaatsing het aantal bezoeken aan onze eigen website weer zou afnemen, maar niets is minder waar gebleken. Dit resultaat is bereikt door versterkte inzet van Google Ads en online display campagnes naast sociale media. Daarnaast bleken het 20-jarige bestaan van Het Laagland en de actuele thematiek van *Met Zonder Ballen* aantrekkelijke online inhoud voor het publiek. Het Laagland heeft zich in 2021 opnieuw volop ingezet voor collectieve marketing vanuit de jeugdpodiumkunstensector.

TOELICHTING OP NIEUW EN DIVERS SAMENGESTELD PUBLIEK

Met *PUSSY*, *Met Zonder Ballen* en *Our live in Color (OLIC)*, hadden we in 2021 drie voorstellingen in portefeuille gericht op de thema gender en identiteit. *PUSSY* en *OLIC* zijn specifiek gericht op scholieren waar de vrije voorstelling *Met Zonder Ballen* bedoeld is voor zowel ouders als jongeren, liefst ook in die combinatie. In die generatie-overstijgende aanpak is *Met Zonder Ballen* zeer goed geslaagd en deze 14+ voorstelling trekt duidelijk een ander publiek dan we regulier op de Nederlandse podia ontmoeten.

Het participatietraject *ZuidZone* maakt dat we met name in sociaaleconomische zin een veel meer divers publiek ontmoeten dan in de theaterzaal gebruikelijk. Hier gaan onze makers een langdurige relatie aan met bewoners in de wijk Geleen-Zuid en is er alle ruimte voor de thema's

die hen bezighouden. De vormen waarin verhalen, dromen en ervaringen uit de wijk tussentijds worden gedeeld met de wijk, zijn bewust laagdrempelig en wat deelname betreft gratis. Het team van makers heeft duurzame verbanden gesmeed met zo'n 150 flatbewoners die het fundament vormen van de activiteiten die gaandeweg worden ontplooid. Het Laagland ontving in 2021 voor ZuidZone een financiële bijdrage van woningcorporatie ZOwonen en het VSB-fonds.

De mogelijkheid om voorstellingsregistraties te kijken via het landelijke platform Podiumkids Thuis is vooral gebruikt door het onderwijs, met mooie bijkomstigheden als een Nederlandse school in Zürich die met een klas naar *Vreemde Eend*

en *JORIS & DE DRAKENTEMMERS* heeft gekeken. Het aantal thuiskijkers is sinds registraties betaald worden aangeboden drastisch gedaald. In totaal zijn er in 2021 406 views geweest, waarvan de helft in schoolverband. Deze aantallen zijn opgenomen onder overige activiteiten. Het Laagland heeft in samenwerking met SALLY door de tv-serie *Vreemde Eend* nationale zichtbaarheid op televisie gekregen. Die naamsbekendheid zou een mooie voedingsbodem kunnen zijn voor de afzet van onze toekomstige theatervoorstellingen, hoewel we ons ook realiseren dat tv een vluchtig medium is. In Limburg hebben we de serie voorafgaand aan de 1e aflevering gepromoot door de plaatsing van driehoeksborden op strategische plekken.

2021: EEN RUIMTEREIS

5

TALENT- ONTWIKKELING & NIEUWE MAKERS

In 2021 is het talent van onze makers, jong of doorgewinterd, om zich te verhouden tot andere vormen dan live theater opnieuw volop beproefd en uitgedaagd. Live theater maken blijft onze ultieme vorm. In de directe ontmoeting tussen speler en publiek, daar zit de magie. Het meeleven, de uitwisseling, het waarachtige contact tussen mensen.

Maar naast de live theatervloer is het scala aan alternatieve vormen flink aan het uitdijen. Enerzijds doordat we vanwege covid niet samen mochten komen, anderzijds doordat bij het theater maken in de wijk de theatervloer niet direct voor de hand ligt. Podcasts, QR-codes of andere media kunnen in de toekomst een logische route blijven naar (nieuw) publiek. Dat geldt bijvoorbeeld voor de filmversie van *Met Zonder Ballen* die we in 2022 produceren zodat we dit bijzondere verhaal kunnen blijven delen. De filmregie is in handen van Luca Meisters (Maastricht, 1996 | Toneelacademie Maastricht, 2019), eerder bij Het Laagland regieassistent van Inez Derksen bij *Pippi Powerrrrr*, die zich met kortfilms als *Elf* en *Nova* steeds meer ontwikkelt van theater- tot filmregisseur.

MIDCAREER-MAKERS

In 2021 waren midcareer-makers Lennart Monaster en Annelies van Wieringen beiden actief voor Het Laagland, dat past in ons voornemen om juist ook voor deze generatie makers ontwikkelruimte te creëren.

Lennart Monaster realiseerde in 2021 na *Bezoek voor Beer* en *De Kleine Cowboy* zijn derde kleutervoorstelling bij Het Laagland: *2021:*

Een Ruimtereis, naar een eigen concept en schatplichtig aan de filmklassieker

2001: A Space Odyssey van Stanley Kubrick. ‘Muzikaal was het een feest om met Joris Erwich en Kyra Bououargane een transparante en zeer sciencefiction-waardige live soundtrack te ontwikkelen met verwijzingen naar de films waaraan we schatplichtig zijn. Doodsangst in kleine, lieve liedjes vatten over bang zijn voor het donker. Levensdrift omzetten in fantasievolle intergalactische tochten langs glibberige ruimtedierwezens. Dat werkte voor mij louterend en gaf de voorstelling een grote gelaagdheid en warmbloedigheid.’ Met de vraag van de philharmonie zuidnederland om mee te denken over educatief beeldmateriaal, ontstond een mooie nieuwe opdracht voor Lennart. Hij ontwikkelde de scripts voor de 10-delige serie korte films die samen *Expeditie Orkest* vormen en deed de spelregie. De presentatoren werden vertolkt door acteurs Marcos Valster da Costa Ferreira (*PUSSY*, *(Bijna) Alles Komt Goed*) en Myrthe Huber (*Wil je een snoepje?*). Monaster maakt in 2023/2024 de nieuwe kleutervoorstelling *De Grote Gele Graafmachine*, een coproductie met SALLY Dansgezelschap Maastricht.

Annelies van Wieringen is geen onbekende voor Het Laagland want de laatste jaren vaker artistiek betrokken bij voorstellingen van Inez

Derksen. In 2021 heeft zij een lange boog bij ons gezelschap gemaakt. In januari startte Annelies als dramaturg bij *Pippi Powerrrrr*, om vervolgens vanwege de grote

en breed samengestelde cast qua opleiding en ervaring, coregisseur te zijn naast Inez Derksen bij de locatievoorstelling *Cinema Royal*. Daarna regisseerde Van Wieringen Inez Derksen en Flip Zuiderland in *Met Zonder Ballen*. Het laatste geplande project, de regie van de muzikale kerstvertelling *De Notenkraakster*, kon vanwege de toen geldende lockdown geen doorgang vinden. Dit project wordt verplaatst naar 2022, wegens ander verplichtingen niet met Annelies van Wieringen, maar wél met Lennart Monaster als regisseur. Van Wieringen maakt in 2022/2023 de kleutervoorstelling *Boel Gevoel* bij Het Laagland.

Karlijn Hamer en **Bram van Helden** kwamen in 2021 door de combinatie van lockdown en de zwangerschap van Karlijn Hamer niet toe aan het spelen van *WOOSH!* De vervallen speelbeurten zijn zoveel mogelijk verplaatst naar 2022. Een nieuwe peutervoorstelling met opnieuw Bram en Karlijn op de vloer en Inez Derksen als regisseur wordt in 2022 in nauwe onderlinge samenwerking tussen deze drie theatermakers ontwikkeld en aangeboden in seizoen 2023/2024.

NIEUWE MAKERS

Het participatietraject *ZuidZone* is een impuls gebleken voor jonge makers en spelers in de regio Zuid-Limburg. Een continue lijn van een aantal jaren waar de verbonden makers zich tijdelijk steviger of juist wat losser aan kunnen verbinden al naar gelang er andere projecten spelen. Dit maakt ook dat de vrije ruimte die we vanaf 2021 hadden geormerkt voor jong talent, zowel in budget als in begeleidingsuren, wordt ingezet en ingevuld vanuit *ZuidZone*. Het team is verder uitgebreid met Limburgs talent zoals oud-Jong Laaglander en makende actrice **Ilse Geilen** (Maastricht, 1996 | Artez Hogeschool voor de Kunsten, 2020), maar vraagt nog om verdere diversiteit. Het Laagland investeert in de supervisie en coaching waar deze relatief nieuwe manier van werken om vraagt. **Mayke Roels** (Roermond, 1990 | Artez Hogeschool voor de Kunsten, 2016) versterkt haar makerschap middels haar nieuwe rol als artistiek coach. VIA ZUID, netwerk voor talentontwikkeling voor de podiumkunsten in Limburg, blijft een belangrijke partner voor Het Laagland voor het scouten van nieuw talent dat zich wil verhouden tot een jonge doelgroep en/of participatief theater wil maken. Zo kwam ook **Naomi Steijger** (1994 | Toneelacademie Maastricht 2019) op ons pad voor *Heem*, *WijkZone#2* in Venlo. Dit participatieve project is in samenwerking met VIA ZUID

Karlijn

Bram

Ilse

Mayke

Naomi

afgesloten met een QR-audiotour. Dit materiaal vormde tevens de basis voor de podcast die Steijger bij VPRO Docs ontwikkelde. Het geschatte bereik van deze podcast is 35.000 luisteraars en is niet in onze prestatiecijfers opgenomen.

Anoek Oostermeijer (1995 | Toneelacademie Maastricht, 2019) & **Mees Walter** (1997 | TAM, 2019) raakten als makers bij ZuidZone betrokken als alternatief voor hun trailervoorstelling OLIC die vanwege alle beperkende maatregelen langere tijd stil moest liggen. Anoek & Mees trokken Geleen-Zuid in gewapend met koptelefoons voor een eigenzinnige, artistieke variant van *Silent Disco* waarbij buurtbewoners veilig op 1,5 meter in de buitenlucht konden dansen op de door hen in eerdere ONTmoetingen aangeleverde favoriete muziek. Ook ontwikkelden ze hierbij een openlucht foto-expositie van bewonersportretten in beeld en verhaal. Hier ontdekten Anoek & Mees de impact van die voorgesprekken. En waar zij al langer op het spoor van persoonlijk getinte voorstellingen buiten standaard theatercontext zaten, is hier de kiem gelegd voor de keuze om zich verder te ontwikkelen als participatieve makers. Vanaf september 2022 verbindt dit makersduo zich vanuit Het Laagland een schooljaar lang aan Het Graaf Huyn College, de middelbare school van Geleen-Zuid. Opzet is om in cocreatie met leerlingen theaterinterventies te ontwikkelen die de

mentale weerbaarheid moeten vergroten, die door toedoen van covid extra onder druk is komen te staan. Aan dit project *Artist in School* wordt bijgedragen door partner VIA ZUID, het Graaf Huyn College, de gemeente Sittard-Geleen en er loopt een aanvraag bij Fonds21.

De samenwerking tussen **Heléne Binder**, **Mayke Roels** en **Ischa den Blanken** startte in 2018 met de voorstelling *Het Meisje & Het Water* over opgroeien met een afwezige zeevarende vader, waar Mayke Roels Heléne en Ischa voor uitnodigde. Deze samenwerking werd geprolonged voor het eerste sociaal artistieke participatieproject van Het Laagland: *WijkZone#1* in de wijk Geleen Lindeheuvel. Daarop ontstond de wens om vaker samen te werken en werd **Collectief Alter** een feit met nog twee autobiografisch getinte voorstellingen van Heléne en Ischa in het vooruitzicht en Het Laagland als producent in samenwerking met VIA ZUID. Om hun beeldende kracht verder te versterken, werd voor *Het Meisje & De Rode Jas* coaching gevonden bij 't Magisch Theatertje (Maastricht). Dit concept van Heléne Binder over de impact van opgroeien met een grote zus met autisme, is helaas niet tot een première gekomen. Het niet vrijuit kunnen repeteren door covid en de bij hen opspelende zorg of de professe van theatermaker wel toekomst zou houden, heeft er voor gezorgd dat de onderlinge verhoudingen onder spanning kwamen te staan en dat

Anoek

Mees

Heléne

Ischa

het collectief er na rijp beraad voor heeft gekozen om ieder zijns weegs te gaan. Dat betekent helaas ook dat de geplande derde voorstelling (*De Jongen & De Tropen*) waarbij Ischa den Blanken zijn Surinaamse roots zou onderzoeken niet bij Het Laagland het licht zal zien. *Het Meisje & De Rode Jas* is eenmalig online gedeeld met publiek van de Sneak Peak van VIA ZUID. Mayke Roels is en blijft volop actief voor Het Laagland.

Flip Zonne Zuiderland (Amsterdam, 1998) is wel én geen verrassende nieuwkomer bij Het Laagland. Als kind van Inez Derksen en mede-oprichter Bas Zuiderland maakte Flip bij Jong Laagland vanaf zijn achtste zijn eerste theatermeters om na de middelbare school in Amsterdam zijn vleugels uit te slaan en zich als autodidact te bekwamen als filmregisseur (*Selfmade Man*) en acteur (*Anne+*). Zonder de wens van Inez Derksen om een voorstelling te maken over Flips transitie, zou hij vermoedelijk niet zo snel tijdelijk zijn teruggekeerd naar Limburg. In 2022 is Flip met regisseur Luca Meesters verantwoordelijk voor concept en script van de filmversie van *Met Zonder Ballen*. Over talentontwikkeling gesproken; *Met Zonder Ballen* betekende het geslaagde debuut van Inez Derksen als speler op de vloer. Noodzakelijk om hun verhaal op hoogst persoonlijke wijze te kunnen delen met publiek en een verdiepende ervaring voor haar verdere werkzaamheden als regisseur en artistiek directeur. Helaas hebben we in onderling overleg

moeten besluiten om *Wil je een snoepje?*, de nieuwe regie van **Belle van Heerikhuizen** (1992 | Toneelacademie Maastricht, 2016) terug te trekken. De voorstelling is verplaatst naar seizoen 2022/2023 omdat de tekst van huisauteur Annet Bremen ons te dierbaar is en de betrokkenheid van het artistieke team rond Belle te groot om de voorstelling niet uit te voeren. Dit is wel de laatste voorstelling die we verplaatsen, die beslissing zullen we in de toekomst niet snel meer nemen aangezien dat de voortgang van aanstaande projecten en afspraken met andere makers dan echt in de weg komt te staan en ook afname niet verzekerd is.

Annet Bremen (Heerlen, 1986 | Hogeschool voor de Kunsten Utrecht) deed in 2021 onderzoek voor haar nieuwe theatertekst *Het Sterrehuis* die in 2022 in regie van Silke van Kamp in première zal gaan op Festival Cultura Nova. Voor de tekstontwikkeling ontving Annet een werkbijdrage van het Fonds Podiumkunsten, dook zij archieven in naar snippers verleden en interviewde zij zowel zogenaamde Sterrehuis-kinderen als medewerkers van dit voormalige kindertehuis in Heerlen. Tijdens Cultura Nova editie 2021 haalde Annet herinneringen aan het Sterrehuis op bij het publiek op het festivalplein.

Sebas van der Donk (1992 | Fontys Academie voor Drama 2016) en **Marcos Valster da Costa Ferreira** (1991 | idem)

Flip

Belle

Annet

Sebas

Marcos

ontwikkelden als makende spelers de klassenvoorstelling *PUSSY* voor Het Laagland en coproducent Toneelgroep Maastricht. Voor de regie vroegen zij **Silke van Kamp** (1991 | Toneelacademie Maastricht 2018) die eerder regieassistent was van Lennart Monaster bij zowel *Gewoon Held* als *Kanonnenvoer*. *PUSSY* gaat over beeldvorming rond mannen en vrouwen en de genderjungle van het schoolplein. Sebas en Marcos maakten voor Instagram een serie interviews met jongeren over de thema's uit de voorstelling. *PUSSY* wordt najaar 2022 wegens succes en om vervallen voorstellingen in te halen nogmaals aangeboden aan het voortgezet onderwijs. In januari 2022 maakt hetzelfde driemanschap onze nieuwe klassenvoorstelling *KOSMOS*.

NOG IN OPLEIDING

Eva van Kleef (1998) voltooide in 2021 haar regieopleiding aan Toneelacademie Maastricht bij Het Laagland in samenwerking met VIA ZUID met haar afstudeerregie *Suicide Sisters*, geïnspireerd op de roman *The Virgin Suicides* van Jeffrey Eugenides. Deze geslaagde jongerenvoorstelling is helaas alleen gespeeld als livestream voor een online publiek.

Talla Dirkzwager (1991 | Toneelacademie Maastricht) behoorde al tot de eerste kerngroep ZuidZone makers en was in 2021 als afstuderend regisseur samen met collegemaker **Jantien Fick** (1993 | Academie voor Theater en Dans Amsterdam 2017) 2,5 maand kind aan huis bij de Teniersflat in Geleen-Zuid. Dat leverde op basis van verschillende participatie

EEN EIGEN PALEISJE

activiteiten meerdere artistieke concepten op die ook met publiek in de wijk zijn gedeeld, zoals *Thuis*, *Thuis* en *Flatballet*. De afstudeervoorstelling die op deze proeves zou volgen, is uiteindelijk gedeeld via een QR-route die nog op verschillende locaties in en om de Teniersflat is te downloaden en onder meer bestaat uit audio- en filmfragmenten met actieve deelname van een aantal bewoners uit Geleen-Zuid.

Cinema Royal was buiten een aantrekkelijke locatievoorstelling zoals voorzien ook een perfect vehikel voor talentontwikkeling door de mix van ervaren professionele acteurs zoals Martijn van der Veen met regionale topamateurs als Quincy Grootjans en volop jong opleidingstalent. Zoals Annette Embrechts het treffend verwoordde in de Theaterkant: 'De regisseurs Inez Derksen en Annelies van Wieringen hebben een grote groep acteurs klaargestoomd voor de in scène gezette rondleidingen. Even is het wennen dat het spelniveau daarbij van speler tot speler kan verschillen. Er zitten professionele acteerkanonnen tussen zoals Kiki van Aubel alsook beginners van het Vista College Heerlen.'

Naast net afgestudeerde acteurs en jeugdig talent van Theaterwerkplaats Jong Laagland is ook de top van het amateurtheater present. Soms schmiert iemand iets te vet-komisch over de planken. Maar eenmaal gewend, zorgt die heterogene groep, met heerlijke flarden Limburgs dialect, juist ook voor charme én een extra laag. Want ook onder bioscooppersoneel van alle leeftijden heb je gewiekste en dromerige ouvreuses, sullige en slimme schoonmakers, bedeesde nieuwkomers en krachten die met het meubilair zijn vergroeid. De twintig performers zijn bovendien goed op elkaar ingespeeld, halen het beste in elkaar naar boven en spelen echt in het moment.'

TALENTONTWIKKELING KINDEREN EN JONGEREN

De repetities van **Theaterwerkplaats Jong Laagland** hebben meermaals stilgelegd en deels online of in de buitenlucht plaats moeten vinden. Onder leiding van artistiek coördinator Ananda Puijk zijn de docerende theatermakers blijven zorgdragen voor ondersteunende creatieve impulsen voor

alle betrokken kinderen en jongeren. De eindpresentatie tijdens de zogenaamde Hoogwaterdag kon in juni 2021 live worden gespeeld maar moest online met publiek gedeeld worden.

Onze oproep voor spelers voor de jongerenvariant van Theater na de Dam, *Vergeten Gras* in regie van bewegingstheatermaker **Dönci Bánki** leverde een ongekend aantal aanmeldingen. Het vooruitzicht om samen aan een voorstelling te werken bleek een lonkend perspectief. Uiteindelijk is deze voorstelling wel live op een bijzondere locatie in Sittard gespeeld, maar het publiek moest toch via een stream worden verbonden.

De jaarlijkse **Theaterontmoeting**, een weekend vol verdiepende workshops voor Limburgse jongeren van 12 t/m 18 jaar op locatie, is in 2021 vanwege covid opnieuw niet gerealiseerd kunnen worden. Er zijn nieuwe samenwerkingsplannen met onder meer Kunstbende Limburg en de vooropleiding van Toneelschool Maastricht voor een doorstart met een nieuwe formule in 2022 of 2023.

6

**VERSLAG
RAAD
VAN
TOEZICHT**

TERUGBLIK 2021

2021 was opnieuw een jaar waarin Het Laagland groot incasseringsvermogen heeft moeten tonen. En opnieuw is Het Laagland weerbaar en wendbaar gebleken. De steun vanuit de rijksoverheid bood onze stichting het benodigde fundament om te blijven zoeken naar nieuwe kanalen om het publiek te bereiken en zichtbaar te blijven. Samenwerkingen met culturele en andere partners in de regio zijn daar ook een belangrijke motor in geweest. Medio 2021 heeft Hans Gubbels wegens het bereiken van diens eerste termijn afscheid genomen als voorzitter van de Raad van Toezicht. Ter vergadering is op 6 mei het voorzitterschap overgedragen aan Marlea Kogeldans en is de raad versterkt met nieuwe leden Omar El Khader en Miranda Dekkers uitgebreid. De nieuwe samenstelling beantwoordt aan de behoefte van zowel Raad als directie om de RvT meer inclusief te maken en gezien de toename van de maatschappelijke werking van Het Laagland ook te versterken met leden uit het sociale domein. Het wervings- en selectieproces is begeleid door Colourful People.

VERGADERFREQUENTIE EN SPECIFIEKE ONDERWERPEN

Bestuur en directie zijn in 2020 vijf keer bijeengekomen (te weten op 16 mrt, 6 mei, 23 jun, 22 sep en 15 dec). Het merendeel van de bijeenkomsten heeft live in Sittard kunnen plaatsvinden. De vergadering van 16 maart stond grotendeels in het teken van het vaststellen van de jaarrekening 2020, voorafgegaan door twee voorbereidende zoombijeenkomsten van de financiële commissie met de algemeen directeur. De vergadering van 6 mei stond geheel in het teken van installatie van de nieuwe voorzitter en leden. In plaats van een training governance voor alleen de nieuwkomers, is bewust de keuze gemaakt om ons als voltallige RvT samen met de directie verder op dit onderwerp te scholen. Door de impact van covid heeft deze training uiteindelijk niet in 2021 meer kunnen plaatsvinden, maar is deze op 2 februari 2022 in company gedaan door SuperVisie Limburg. Ook het voornemen om jaarlijks een bijeenkomst tussen RvT en een vertegenwoordiging van het personeel in te plannen, voortkomend uit de zelfevaluatie over 2020, is door covid niet in 2021 gestand gedaan maar zal voor de zomer van 2021 worden ingepland. Covid heeft de inhoud van onze vergaderingen op diverse manieren getekend. Uiteraard inhoudelijk; de impact op de bedrijfsvoering is enorm geweest en vraagt van directie en RvT ook om het uitdenken van scenario's over het langere termijneffect van de pandemie op zowel het gezelschap als breder de culturele sector en publieksgedrag. Opnieuw een jaar van verplaatsen, uitstellen en annuleren van voorstellingen, heeft een wissel getrokken op zowel het team, makers, acteurs en

ook de directie. De algemeen directeur heeft in de periode tussen april en juni noodzakelijkerwijs halftijds gewerkt en primair gefocust op het addendum met bijbehorende actuele begroting voor zowel OCW als Provincie Limburg. Op basis van de met de directie gevoerde jaargesprekken heeft de RvT van harte ingestemd met een coachingtraject ter consolidatie van de juiste dynamiek tussen beide directeuren, in deze barre tijden en in de herstelfase die hopelijk snel mag intreden immers een belangrijk fundament voor het welslagen en welbevinden van de organisatie.

Ander effect van covid is dat onze vergaderingen door ziekte minder compleet hebben kunnen plaatsvinden dan gewoonlijk. Juist omdat we in een nieuwe samenstelling opereren, zijn we ons ervan bewust dat samenwerking en continuïteit in 2022 extra aandacht vraagt.

Namens de Raad van Toezicht
Marlea Kogeldans, voorzitter

Marlea Kogeldans

Dorine Cremers

Riza Bahadin

Anke Dovermann

Margreet Vriesema

Omar El Khader

Miranda Dekkers

Samenstelling Raad van Toezicht inclusief rooster van aftreden en nevenfuncties

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM AFTREDEN	TERMIJN	(NEVEN)FUNCTIES
Dielbandhoesing-Kogeldans	M.E.L. Marlea	V	1958	voorzitter	06-05-2021	05-11-2026	1	<u>Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein B&W Gemeente Venlo</u> Expert lid en Adviseur Psychotrauma Expert Group Impact/Stichting Arq Diemen
Cremers	D.G.P. Dorine	V	1965	vice-voorzitter	10-11-2016	08-11-2025	2	<u>Algemeen directeur-bestuurder Stichting Schippers&VanGucht</u> Lid RVT Festival Karavaan
Vriesema-Abels	C.R.M.G. Margreet	V	1957	lid vertrouwenspersoon	30-10-2017	29-04-2022	1	<u>Seniordocent De Nieuwste Pabo</u> Bestuurslid LOPON2
Dovermann	A.C.M. Anke	V	1980	lid financiële commissie	20-09-2018	19-03-2023	1	<u>Education-/Research Officer, School of Business and Economics, Maastricht University</u>
Bahadin	R Riza	M	1988	lid financiële commissie	01-11-2019	01-05-2024	1	<u>Adviseur Financieel Management Gemeente Roermond</u>
Dekkers	M.M. Miranda	V	1967	lid	06-05-2021	05-11-2026	1	<u>Directeur Jeugdbescherming Brabant</u> Lid RvT Care4Kids Lid RvC Woningbelang
El Khader	O. Omar	M	1976	lid	06-05-2021	05-11-2026	1	<u>Coördinator Werkgeversbenadering Provincie Noord-Brabant</u>

1 In de statuten van Stichting Het Laagland is vastgelegd dat de leden van de Raad van Toezicht elke 4,5 jaar aftreden en tweemaal herbenoemd kunnen worden. Voor de directieleden/bestuurders is geen maximale termijn vastgelegd.

Rapport inzake de jaarrekening

2021

van

Stichting Het Laagland

Postbus 133

6130 AC Sittard

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130 AC SITTARD

Sittard, 24 maart 2021

Geachte Raad,

OPDRACHT

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening over 2021 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd. Bij deze jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring afgegeven, opgenomen onder de overige gegevens.

25 MAART 2022

Inhoudsopgave

1. Jaarrekening	4
Balans	5
Functionele exploitatierekening	7
Kasstroomoverzicht	9
2. Toelichting op de jaarrekening	10
1. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2. Toelichting op de balans	12
3. Toelichting op de functionele exploitatierekening	15
4. Specificaties lonen en fte's	21
3. Overige gegevens	22
Prestatieoverzicht	23
Controleverklaring	24
Ondertekening directie en Raad van Toezicht	29

25 MAART 2022

1. Jaarrekening

25 MAART 2022

BALANS

ACTIVA	<u>2021</u>	<u>2020</u>
VASTE ACTIVA		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Verbouwing	2.204	2.982
Inventaris en inrichting	16.204	0
Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>2</u>	<u>1.277</u>
	<u>18.410</u>	<u>4.258</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
<u>Vorderingen</u>		
Op debiteuren	59.413	36.412
Belastingen en premies sociale verzekeringen	21.531	17.743
Overlopende activa	<u>34.557</u>	<u>16.925</u>
	<u>115.501</u>	<u>71.080</u>
<u>Liquide middelen</u>	<u>525.231</u>	<u>504.310</u>
	<u>640.732</u>	<u>575.390</u>
	<u>659.141</u>	<u>579.648</u>

25 MAART 2022

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

PASSIVA	<u>2021</u>	<u>2020</u>
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	174.561	174.561
Bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	130.000	130.000
Bestemmingsreserve covid19	80.000	80.000
Bestemmingsreserve automatisering	19.000	19.000
Bestemmingsreserve filmversie Met zonder ballen	28.618	0
	<u>432.178</u>	<u>403.561</u>
 KORTLOPENDE SCHULDEN (Ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan leveranciers	85.004	44.704
Belastingen en premies sociale verzekeringen	21.412	27.489
Subsidieverstrekkers	45.000	15.000
Overlopende passiva	75.547	88.894
	<u>226.963</u>	<u>176.087</u>
	 <u>659.141</u>	 <u>579.648</u>

25 MAART 2022

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

BATEN	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3+4+5)	71.069	35.544	51.764
2. Recette	12.596	19.454	15.964
3. Uitkoop	58.473	15.125	35.800
4. Partage	0	965	0
5. Overige publieksinkomsten	0	0	0
6. Publieksinkomsten buitenland	2.970	770	4.545
7. Totale publieksinkomsten (1+6)	74.039	36.314	56.309
8. Sponsorinkomsten	0	2.500	0
9. Vergoedingen coproducent	141.074	129.460	91.675
10. Overige directe inkomsten	39.997	40.750	41.789
11. Totaal overige directe inkomsten (8+9+10)	181.071	172.710	133.464
12. Totaal directe inkomsten (7+11)	255.109	209.024	189.772
13. Indirecte inkomsten	2.090	0	5.582
14. Private middelen – particulieren/vriendenverenigingen	0	0	0
15. Private middelen – bedrijven	0	0	0
16. Private middelen – private fondsen	32.750	65.250	8.100
17. Private middelen – goede doelenloterijen	0	0	0
18. Totale bijdragen uit private middelen (14+15+16+17)	32.750	65.250	8.100
19. Totaal eigen inkomsten (12+13+18)	289.949	274.274	203.454
20. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
21. Totaal structureel OCW	862.806	845.354	762.111
22. Totaal structureel Provincie	388.800	388.800	366.654
23. Totaal structureel Gemeente	50.000	0	0
24. Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
25. Totaal structurele subsidies (21+22+23+24)	1.301.606	1.234.154	1.128.765
26. Incidentele publieke subsidies	113.900	140.750	138.300
27. Totaal subsidies (25+26)	1.415.506	1.374.904	1.267.065
Totale baten (19+20+27)	1.705.455	1.649.178	1.470.520

25 MAART 2022

LASTEN	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
<u>Beheerlasten</u>			
1. Beheerlasten materieel	172.865	178.380	192.300
2. Beheerlasten personeel	180.812	191.849	188.515
3. Totale beheerlasten (1+2)	353.677	370.229	380.815
<u>Activiteitenlasten</u>			
4. Activiteitenlasten materieel	194.105	243.313	155.570
5. Activiteitenlasten personeel	1.125.856	1.191.232	830.864
6. Totale activiteitenlasten (4+5)	1.319.961	1.434.545	986.434
Totale lasten (3+6)	-1.673.637	-1.804.774	-1.367.249
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING	31.818	-155.596	103.271
Saldo rentebaten en –lasten	-3.200	-3.500	-3.455
EXPLOITATIERESULTAAT	28.618	-159.096	99.816

25 MAART 2022

KASSTROOMOVERZICHT

<u>KASSTROOMOVERZICHT</u>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
<u>I. Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatieresultaat	28.618	99.816
Afschrijvingen materiële vaste activa	2.053	3.693
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	<u>30.670</u>	<u>103.509</u>
Mutatie vorderingen	-44.421	8.946
Mutatie kortlopende schulden	50.876	-85.909
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>37.125</u>	<u>26.546</u>
<u>II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investerings in materiële vaste activa	-16.204	0
Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-16.204</u>	<u>0</u>
<u>Mutatie liquide middelen I + II</u>	<u>20.920</u>	<u>26.546</u>
	<u>2020</u>	<u>2020</u>
Liquide middelen einde boekjaar	525.231	504.310
Liquide middelen begin boekjaar	-504.310	-477.765
Mutatie liquide middelen	<u>20.920</u>	<u>26.546</u>

25 MAART 2022

2. Toelichting op de jaarrekening

25 MAART 2022

1. GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

1.1 DOEL

De stichting heeft ten doel:

Het mogelijk maken van theaterproducties voornamelijk gericht op jeugd en jongeren, alsmede het artistieke werk te onderwijzen, te ontwikkelen, te publiceren, doen vertonen of ten gehore brengen en al hetgeen daarmee verband houdt en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

1.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

In hoofdlijnen worden de volgende grondslagen gehanteerd:

Algemeen

- de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig RJ 640;
- tenzij anders vermeld zijn alle activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden;
- De in kolom *begroting 2021* opgenomen cijfers betreffen de addendum-begroting 2021 zoals ingediend op 31-5-2021 bij OCW en de Provincie Limburg.

Continuïteitsveronderstelling

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling. Maatregelen zoals de lockdowns en placering op 1,5 meter hebben ook in 2021 forse impact gehad op onze bedrijfsvoering. Daarnaast zal de pandemie langere termijneffecten kennen zoals ontwenning van theaterbezoek en een dalende koopkracht. Met name die laatste effecten maken dat het bestuur van Het Laagland voorziet dat ons publieksbereik en daarmee onze publieksinkomsten in deze kunstenplanperiode onder druk blijven staan. Uiteraard is het ook geen uitgemaakte zaak dat het virus in de winter van 2022 opnieuw de kop op zal steken. Vandaar dat we rekening houden met de mogelijkheid dat de in 2022 voorgenomen activiteiten (tijdelijk) niet of op aangepaste vorm doorgang moeten vinden. Met het oog op fair practice en duurzaamheid van de branche worden tijdelijke dienstverbanden en zzp-overeenkomsten opnieuw zoveel mogelijk nagekomen. De per 2021 ingeruimde covid19-bestemmingsreserve van 80K groot is door de dit jaar nieuw ontvangen ROACC-ondersteuning vanuit OCW van € 113.900 niet aangesproken hoeven te worden. Deze covidbestemmingsreserve verwachten we met name in 2023 en 2024 in te zetten om de verwachte verminderde publieksinkomsten te kunnen ondervangen. In combinatie met het feit dat de algemene reserve een gezond niveau kent, maakt dit dat Het Laagland haar continuïteit voor 2022 kan waarborgen.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

- materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, verminderd met de toegepaste afschrijvingen;
- materiële vaste activa worden afgeschreven met een vast percentage van de verkrijgingsprijs, gebaseerd op de geraamde economische levensduur, tenzij een onvoorziene daling van de bedrijfswaarde aanleiding geeft tot extra afschrijvingen;
- vorderingen op debiteuren zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, rekening houdend met een volgens de statische methode bepaalde voorziening voor oninbaarheid;

Waarderingsgrondslagen voor de resultaatsbepaling

- als omzet wordt verantwoord de opbrengst van de verkochte en geleverde goederen en diensten en de op het boekjaar betrekking hebbende subsidies;
- met uitzondering van de voorbereidings- en de repetitiekosten worden de productiekosten ten laste van het boekjaar gebracht waarin voorstellingen worden gespeeld;
- de overige kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee verband houdende opbrengsten in aanmerking worden genomen;

25 MAART 2022

2. TOELICHTING OP DE BALANS

2.1 MATERIËLE VASTE ACTIVA	Verbouwing	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfsmiddelen
Boekwaarde per 1 januari	2.981	0	1.277
Aanschaffen boekjaar	0	16.204	0
Afschrijvingen	-778	0	-1.275
Boekwaarde per 31 december	<u>2.203</u>	<u>16.204</u>	<u>2</u>
Totale aanschafwaarde	7.778	24.583	107.121
Cumulatieve afschrijvingen	-5.574	-8.379	-107.121
Boekwaarde per 31 december	<u>2.204</u>	<u>16.204</u>	<u>0</u>
		<u>2021</u>	<u>2020</u>
Boekwaarde per 1 januari		4.258	7.951
Aanschaffen boekjaar		16.204	0
Afschrijvingen (10-20%)		-2.053	-3.693
Boekwaarde per 31 december		<u>18.409</u>	<u>4.258</u>
Totale aanschafwaarde		139.483	125.351
Cumulatieve afschrijvingen		-121.072	-121.097
Boekwaarde per 31 december		<u>18.410</u>	<u>4.255</u>
2.2 DEBITEUREN			
Saldo uitstaande debiteuren		59.413	36.412
Voorziening dubieuze debiteuren		0	0
		<u>59.413</u>	<u>36.412</u>
2.3 VORDERINGEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN			
Omzetbelasting		<u>21.531</u>	<u>17.743</u>
2.4 OVERLOPENDE ACTIVA			
Te ontvangen inzake producties		17.000	3.031
Te vorderen Zomerzone		5.803	5.803
Waarborgsommen		2.833	5.964
Vooruitbetaalde kosten		4.428	2.127
Kruisposten		4.493	0
		<u>34.557</u>	<u>16.925</u>

25 MAART 2022

Voor waarmerking:

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
2.5 LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	204	204
Banken r.c.	394.936	283.991
Bank, zakelijke spaarrekening	<u>130.091</u>	<u>220.115</u>
	<u>525.231</u>	<u>504.310</u>
2.6 ALGEMENE RESERVE		
Stand per 1 januari	174.561	173.745
Exploitatiesaldo boekjaar	28.618	99.816
Van bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	75.000	0
Naar bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	-75.000	0
Naar bestemmingsreserve filmversie Met zonder ballen	-28.618	0
Naar bestemmingsreserve covid19	0	-80.000
Naar bestemmingsreserve automatisering	0	-19.000
Stand per 31 december	<u>174.561</u>	<u>174.561</u>
2.7 BESTEMMINGSRESERVE LOCATIEPROJECTEN & MAATSCHAPPELIJKE WERKING		
Stand per 1 januari	130.000	130.000
Onttrekking bestemming Cinema Royal	-75.000	0
Bestemming Sterrehuis	<u>75.000</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u>130.000</u>	<u>130.000</u>
2.8 BESTEMMINGSRESERVE COVID19		
Stand per 1 januari	80.000	0
Mutatie huidig boekjaar	<u>0</u>	<u>80.000</u>
Stand per 31 december	<u>80.000</u>	<u>80.000</u>
2.9 BESTEMMINGSRESERVE AUTOMATISERING		
Stand per 1 januari	19.000	0
Mutatie huidig boekjaar	<u>0</u>	<u>19.000</u>
Stand per 31 december	<u>19.000</u>	<u>19.000</u>
2.10 BESTEMMINGSRESERVE FILMVERSIE MET ZONDER BALLEEN		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie huidig boekjaar	<u>28.618</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u>28.618</u>	<u>0</u>

Voor waarmerking:

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
2.11 SCHULDEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN		
Loonbelasting en gerelateerde heffingen	20.425	21.825
Pensioenpremies	987	5.663
	<u>21.412</u>	<u>27.489</u>
2.12 SUBSIDIEVERSTREKKERS		
Provincie Limburg vooruit ontvangen projectsubsidie 2021	15.000	15.000
VSB fonds inzake Zuidzone	30.000	0
	<u>45.000</u>	<u>15.000</u>
2.13 OVERLOPENDE PASSIVA		
Vooruit ontvangen bijdragen	15.241	17.234
Reservering voor vakantiegeld	22.585	24.644
Reservering niet-gebruikte vakantiedagen	10.000	10.000
Te betalen kosten	19.221	26.516
Accountantskosten	8.500	10.500
	<u>75.547</u>	<u>88.894</u>

2.14 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Over de kunstenplanperiode 2021-2024 is door het Ministerie van OCW een subsidie toegekend van € 3.381.416 te verhogen met de arbeidskosten- en prijsontwikkeling.

Door de Provincie Limburg is over genoemde kunstenplanperiode een subsidie toegekend van maximaal € 1.555.200.

De ruimte binnen de schouwburg wordt gehuurd van de gemeente Sittard-Geleen. De huurprijs bedraagt vanaf 2021 circa € 48.500 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Tevens worden een eengezinswoning en een opslagruimte gehuurd, de gezamenlijke huurprijs is circa € 20.000 per jaar.

25 MAART 2022

3. TOELICHTING OP DE FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.1 OVERIGE DIRECTE INKOMSTEN			
Workshops en deelnemersbijdragen	10.795	12.750	9.148
Vrijwillige bijdragen particulieren/theaters	0	0	3.715
Bijdrage ZOwonen aan Zuidzone	26.793	28.000	28.926
Overige directe inkomsten	2.409	0	0
	<u>39.997</u>	<u>40.750</u>	<u>41.789</u>
3.2 INDIRECTE INKOMSTEN			
Overige opbrengsten	<u>2.090</u>	<u>0</u>	<u>5.582</u>
3.3 PRIVATE MIDDELEN / PRIVATE FONDSSEN			
Stichting Theater na de Dam	2.500		
Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. Cinema Royal	12.000		
Norma Fonds t.b.v. Our life in color	5.250		
Kanunnik Salden t.b.v. Our life in color	2.000		
Fonds Sociale Instellingen t.b.v. Our life in color	1.000		
VSB Fonds inzake Zuidzone	10.000		
	<u>32.750</u>		
3.4 INCIDENTELE PUBLIEKE SUBSIDIES			
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	<u>113.900</u>	<u>56.250</u>	<u>138.300</u>
Waarvan			
OCW aanvullend steunpakket covid19 RAOCCC	<u>113.900</u>		
	<u>113.900</u>		

25 MAART 2022

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.5 BEHEERSLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Personeelslasten per onderdeel</u>			
Directie (1,0/1,0/1,0 FTE)	100.345	102.076	97.420
Ziekengeld directie	-5.473	0	0
Financiële administratie (1,02/1,02/1,2 FTE)	69.387	69.823	70.329
Ziekengeld financiële administratie	-450	0	-296
Secretariaat (0,7/0,7/0,78 FTE)	31.737	31.588	40.082
Ziekengeld secretariaat	-22.371	-17.888	-21.722
	<u>173.175</u>	<u>185.599</u>	<u>185.813</u>
<u>Overige Personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfskosten	3.192	3.500	2.105
Scholing	4.020	2.500	0
Overige	425	250	597
	<u>7.637</u>	<u>6.250</u>	<u>2.702</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal beheerslasten personeel	<u>180.812</u>	<u>191.849</u>	<u>188.515</u>

25 MAART 2022

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.6 BEHEERSLASTEN MATERIEEL			
<u>Huisvesting</u>			
Huur inclusief energie	48.692	49.000	47.605
Huur / energie appartementen	12.249	12.500	15.352
Huur werkplaats inclusief energie	8.940	8.880	8.791
Onderhoud, schoonmaak en techniek	2.743	10.000	7.703
Overige huisvestingskosten	1.410	4.000	2.544
	<u>74.035</u>	<u>84.380</u>	<u>81.995</u>
 <u>Kantoor- en algemene kosten</u>			
Communicatiekosten	3.353	6.250	4.397
Verzekeringen	5.888	9.000	7.603
Accountantskosten en administratieve ondersteuning	23.570	17.500	21.446
Abonnementen en contributies	12.484	9.000	12.168
Representatiekosten	3.904	3.000	2.840
Automatiseringskosten	2.460	2.000	3.885
Vergader- en bestuurskosten	1.273	1.000	504
Diverse kantoorkosten	0	0	500
Kantoorbenodigdheden	5.203	6.000	4.462
Advieskosten	2.200	1.000	12.310
Kantinekosten	811	1.250	276
Overig	536	1.000	140
	<u>61.682</u>	<u>57.000</u>	<u>70.531</u>
	<u>35.095</u>	<u>35.000</u>	<u>36.081</u>
<u>Algemene publiciteit</u>			
	<u>2.053</u>	<u>2.000</u>	<u>3.693</u>
Totaal beheerslasten materieel	<u>172.865</u>	<u>178.380</u>	<u>192.300</u>

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.7 ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Artistieke leiding</u>			
- vast personeel (1,0/1,0/1,0 FTE)	97.991	99.670	92.944
	<u>97.991</u>	<u>99.670</u>	<u>92.944</u>
<u>Uitvoerend personeel</u>			
Inspiciënten/technici			
vast personeel (0,0/0,0/0,0 FTE)	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Overig personeel</u>			
Vast personeel (3,74/3,75/3,53 FTE)	222.911	221.763	195.708
ziekengeld overig vast personeel	-14.378	0	0
	<u>208.533</u>	<u>221.763</u>	<u>195.708</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	5.329	3.500	3.356
Séjours	37	0	128
Scholing	6.282	3.750	287
Overige	5.822	3.750	2.899
Vrijval UWV gelden verleden	0	0	-25.866
	<u>17.469</u>	<u>11.000</u>	<u>-19.196</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>			
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal activiteitenlasten personeel vast	<u>323.993</u>	<u>332.433</u>	<u>269.457</u>

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
<u>Tijdelijk contract</u>			
<u>Artistiek kader tijdelijk (regisseurs, dramaturgen, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (0,39/0,41/0,27 FTE)</i>	25.888	27.495	17.232
<u>Uitvoerend personeel tijdelijk (acteurs, technici, et.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (5,15/5,42/4,33 FTE)</i>	277.800	275.794	262.528
	<u>277.800</u>	<u>275.794</u>	<u>262.528</u>
<u>Overige personeel (tijdelijk)</u>			
<i>marketing/productie/matchmaking (1,28/1,26/0,74 FTE)</i>	75.623	83.104	43.286
<i>ziekengeld marketing/productie/matchmaking</i>	-2.973	0	0
<i>stagiaires (1,79/2,97/1,63 FTE)</i>	7.849	13.189	6.247
	<u>80.499</u>	<u>96.293</u>	<u>49.532</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	5.329	3.500	3.356
Séjours	37	0	128
Scholing	6.282	3.750	287
Overige	5.822	3.750	2.899
Vrijval verzuimverzekering verleden	0	0	-23.654
	<u>17.469</u>	<u>11.000</u>	<u>-16.983</u>
Totaal activiteitenlasten personeel tijdelijk	<u>401.656</u>	<u>410.582</u>	<u>312.309</u>
<u>Inhuur</u>			
Regisseurs, choreografen, artistieke medewerkers	237.624	301.576	141.302
Uitvoerend personeel/inspiciënten/technici	124.514	100.110	66.488
Overig personeel	38.069	46.532	41.308
	<u>400.207</u>	<u>448.218</u>	<u>249.098</u>
Totaal activiteitenlasten personeel (tijdelijk + vast)	<u>1.125.856</u>	<u>1.191.233</u>	<u>830.864</u>

25 MAART 2022

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.8 ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL			
<u>Voorbereiding</u>			
Overige voorbereidingskosten	64.631	79.422	59.977
<u>Uitvoering</u>			
Overige uitvoeringskosten	94.073	107.391	60.898
<u>Specifieke publiciteit</u>			
Publiciteit producties/voorstellingen	35.400	56.500	34.695
Totaal	194.105	243.313	155.570
3.9 SALDO RENTEBATEN EN -LASTEN			
Bankrente, baten	0	0	0
Bankrente en -kosten	-3.200	-3500	-3.455
	-3.200	-3500	-3.455

25 MAART 2022

4. SPECIFICATIES LONEN EN FTE'S

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.1 OVERZICHT LONEN EN SALARISSEN			
Lonen en salarissen	686.416	720.367	621.077
Sociale lasten	104.087	109.235	119.060
Pensioenlasten	73.383	77.012	63.622
	<u>863.886</u>	<u>906.614</u>	<u>803.758</u>

4.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Specificatie personeelslasten

	Huidig boekjaar		Begroting		Vorig boekjaar	
	€	fte	€	fte	€	fte
1. Waarvan vast contract	479.699	7,44	507.032	7,46	474.465	7,50
2. Waarvan tijdelijk contract	384.187	8,62	399.582	10,06	329.293	6,97
3. Waarvan inhuur	400.207		448.218		249.098	
4. Personeelslasten totaal (1+2+3)	1.264.093	16,06	1.354.832	17,52	1.052.856	14,47

Vrijwilligers

	Aantal	Aantal	Aantal
5. Vrijwilligers: fte	0,49	0,25	0,35
6. Vrijwilligers: Personen	14	8	14

4.3 GEGEVENS WNT

Naam	S.C.A. Mager	I.M. Zuiderland-Derksen
Functie	Algemeen directeur/bestuurder	Artistiek directeur/bestuurder
Duur dienstverband	Januari t/m december	Januari t/m december
Omvang dienstverband in fte	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Echte	Echte
Individueel WNT-maximum	€ 209.000	€ 209.000
Beloning	€ 76.656	€ 74.608
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Beloning betaalbaar op termijn	€ 9.606	€ 9.307
Totale bezoldiging	<u>86.262</u>	<u>€ 83.915</u>

25 MAART 2022

3. Overige gegevens

PRESTATIEOVERZICHT

	Begroot		Realisatie	
	2021	2024	2021	2020
PRODUCTIES	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1. Producties	11	10	15	9
2. Waarvan grote zaal	1	0	0	0
2a. Waarvan online	0	0	6	0

VOORSTELLINGEN	Voorst.	Bezoek	Voorst.	Bezoek	Voorst.	Bezoek	Voorst.	Bezoek
Reguliere voorstellingen								
3. Standplaats	29	4.760	28	3.435	10	721	15	642
4. Buiten standplaats	66	8.060	74	9.500	50	3.308	20	872
5. Buitenland	12	1.680	10	1.470	2	308	3	132
6. Online	0	0	0	0	10	320.392	0	0
7. Regulier totaal	107	14.500	112	14.405	72	324.729	38	1.646
<i>Waarvan gratis zaal</i>		1.350		1.330		961		501
<i>Waarvan gratis online</i>		0		0		320.342		0
<i>Waarvan betaald zaal</i>		13.150		13.075		3.376		1.145
<i>Waarvan betaald online</i>		0		0		50		0
Schoolgebonden vst.								
8. Waarvan PO	92	14.680	85	13.580	41	4.255	28	3.584
9. Waarvan VO	162	5.967	217	7.516	89	3.285	67	1.811
10. Waarvan MBO, HO	0	0	0	0	0	0	0	0
11. Schoolgebonden totaal	254	20.647	302	21.096	130	7.540	95	5.395
<i>Waarvan online</i>	0	0	0	0	5	150	0	0
<i>Waarvan niet online</i>	254	20.647	302	21.096	125	7.390	95	5.395
12. Totaal vst. en bezoekers	361	35.147	414	35.501	202	332.269	133	7.041

25 MAART 2022

Aan: Raad van Toezicht
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130 AC Sittard

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Laagland op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en het controleprotocol Wet Normering Topinkomens 2021.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Laagland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

25 MAART 2022

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen subsidieperiode 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verder zijn wij van oordeel dat is voldaan aan de geldende voorwaarden en verplichtingen zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking van de Provincie Limburg van 2 december 2020, kenmerk 2020/48893 en het controleprotocol eindverantwoording verleende subsidies Provincie Limburg.

Geleen, 25 maart 2022

Hoogachtend,
Audit Service Plus B.V.

_____
drs. D.J.H.L. Daemen RA

The logo for Audit Service Plus, featuring a blue square with a white wireframe globe icon on the left, and a white square with the text 'AUDIT SERVICE PLUS' in blue on the right. Below the logo is the date '25 MAART 2022' in blue.

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle- informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.